

№ 3 (265) 18 студзеня 2002 г.

Наша ГВА

+тэлепраграма

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

Голос душы мусіць гучаць

З Новага году змоўкла радыёпраграма "Голос душы". Паўтараць, што яе любілі ня толькі шчырыя каталікі, але і шчырыя праваслаўныя, ня трэба. Пра папуляранасць перадачы съведчыць хоць бы тое, што перад выбарамі ўлада павялічыла час ейнага вішчання ўдвай.

Праграма айца Завальнюка як ніякая іншая спрыяла ўмацаванню пачуцця еднасці між праваслаўнымі і каталікамі. Не тае "цярпімасыці", які ад часу аднаўлення не залежнасці запоўненія афіцыйных прамовы клерыкаў — часта няшчырыя, — а глыбінага паразумення, прызнання патрэбнасці іншага. "Голос душы" разбураў стэрэотып "ворага-каталіка", які вякімі стваралі ў съядомасці праваслаўных імпэрскія ідэолагі, каб лягчэй было падзяляць наш народ і папішаць ім Маліты а. Завальнюка і ягоных парадіянаў за братоў-праваслаўных, іхная радасць у дні праваслаўных съвятых лепш за што іншае паказвалі праваслаўным: каталікі такія ж беларусы, як і вы, моляща за тое самае, за што вы, яны патрыёты тае ж краіны.

Для Беларусі такое паразуменіне — справа дэяржаўнае важнасці. Бо праваслаўныя і каталікі — дзіве руки аднаго цела, і гэтае цела ня можа паўнавартасна функцыянуваць без аднае зь іх. Гэта аснова беларускага дэяржаўства.

Якімі б аргументамі ні апраўдваліся кіраўнікі радыё, закрыццё "Голосу душы" — даўняя задума тых, хто хоча, каб варажнечча між праваслаўнымі і каталікамі тлела ў нас вечна, хто на нянявісці будзе свае палітычныя кар'еры. Людзі добрае волі ня могуць такога дазволіць.

"Голос душы", адзіная беларускамоўная хрысьціянская праграма Беларускага радыё, мусіць загучаць ізвю. Калі праграму ўжо раз зачынілі колькі гадоў таму, 30 тысяч подпісаў хапіла, каб яе вярнуць ў сетку вішчання. Мусіць хапіць і цяпер. Тому мы заклікаем усіх чытачоў "НН" паставіць свае подпісы за аднаўленне праграмы "Голос душы". Пэўныя, што да акцыі ў абарону "Голосу" далучацца пра-васлаўныя прыходы і каталіцкія парадії, суполкі беларускіх партыяў і гуртка недэяржаўных арганізацый. Наша нацыянальная непаўторнасць тчэцца зь нітачак, адной зь якіх ёсьць "Голос душы". Нітачкі не павінны перарывацца.

Падпішэцеся і прапануйце падпісацца Вашым сябрам, выражкі гэты купон і дашлеце на адрес "НН", мы перадамо вашыя подпісы на радыё, а копіі — айцу Завальнюку.

"Голос душы" мусіць гучаць

Просім кіраўніцтва Беларускага радыё аднавіць праграму "Голос душы" на першым радыёканале. Яна патрэбная слухачам і Беларусі.

імя, прозвішча	адрас	дата	подпіс

Курапацкія рабінзоны

Фотарэпартаж.
Старонка 7.

Маўчанка

Каб даведацца, зь якой прычыны зынялі з этару радыёпраграму "Голос душы", я патэлефанаваў у прэс-службу кіраўніка Беларусі.

Прэс-сакратарка Лукашэнкі Натальля Пяткевіч на просьбу пракаментаваць ситуацыю з "Голосам душы" адказала так: "Ну пры чым тут прэзыдэнт? Усе пытаныні — да Белдзяржтэлерадыёкампаніі". Дзіўна: Лукашэнка на сустэрэах з супрацоўнікамі тэлерадыёкампаніі неаднаразова даводзіў, што яна ў нас праваднік дэяржаўнай палітыкі і ідэалёгіі.

Працяг тэмы на старонцы 6.

З Новага году "НН" выходзіць на 16 старонках з тэлепраграмай. Дык падпісвайся!

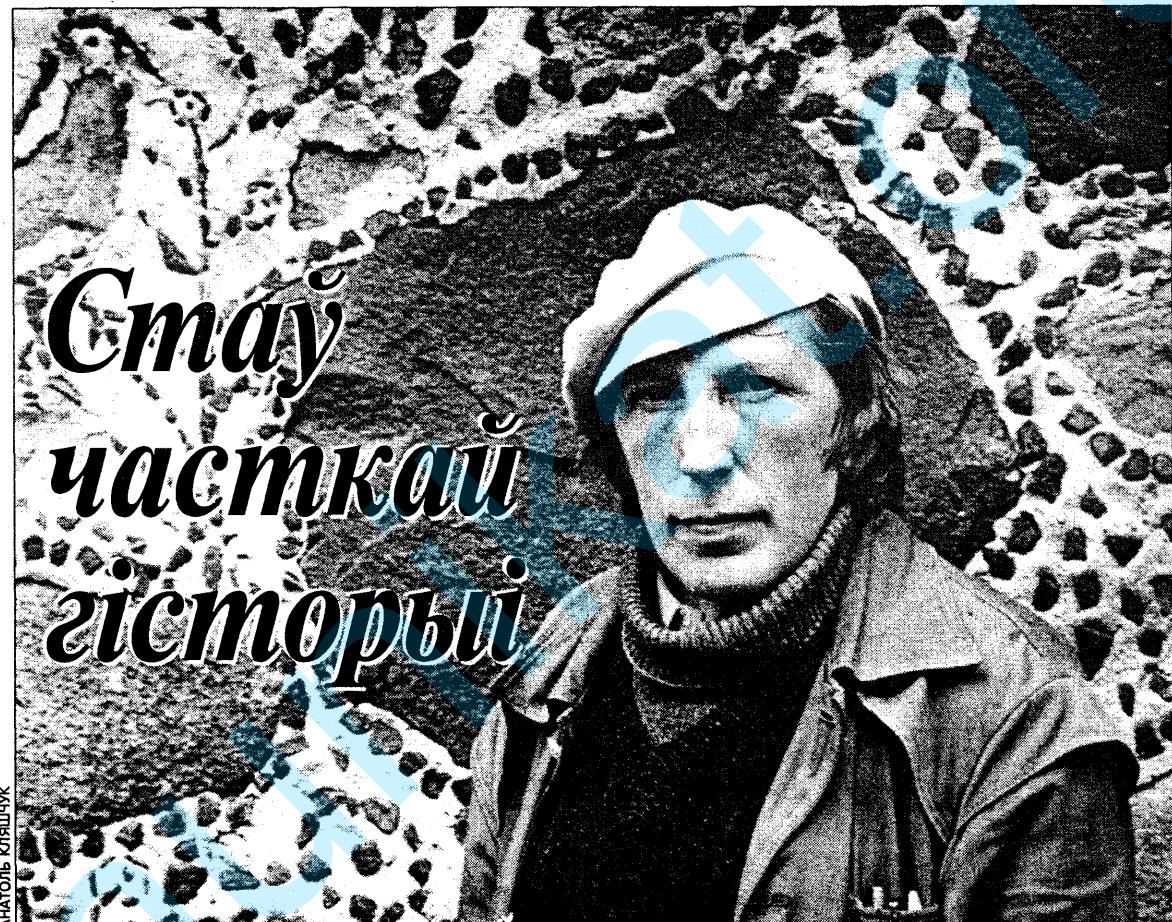
"ГОЛАС ДУШЫ"

распачынаецца збор подпісаў
за аднаўленне радыёпраграмы

КУРАПАЦКІЯ РАБІНЗОНЫ
фотарэпартаж са стану пераможцаў

ВІТАЛЬ ТАРАС: Далі, Шагал...

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС 63125

КУЛІК Паховіны

Яўген Кулік памёр 12 студзеня на 65-м годзе жыцця. Хавалі яго ў аўтарак. У Палацы мастацтваў адбылася паніхіда. Некалькі сотняў чалавек прыйшлі развязітацца са слынным мастаком. Для кагосці ён быў сябрам, калегам, для кагосці — вялікім настаўнікам, а для кагосці — сымбалем змагання за Беларусь, чалавекам, які ўсё сваё съядомае жыццё гаварыў па-беларуску. Людзі неслыў вянкі, кветкі, труна патанала ў чырвоных ружах і белых хрызантемах. У актавай залі Палацу мастацтваў, дзе праходзіла развязітанне, стаялі на варце паплечнікі майстра зь дзясяткамі бел-чырвона-белых съязгоў. Цела мастака пакрывала бел-чырвона-белы съязг.

У ганаровай варце зъмянялі адзін аднаго мастакі, палітыкі, сябры, цягнулася на сцэну залі, дзе спачывала труна, ручайна людзей з кветкамі, словамі спачування для близкіх. У апошні шлях мастака праваджалі Алесь Разанаў, Генадзь Сагановіч, Зыміцер Санько, Міхась Чарняўскі, Уладзімер Арлоў, Генадзь Бураўкін, Пяцро Васілеўскі...

Адпіваў мастака а. Георгі Латушка, съявтар Петрапаўлаўскай царквы. Паніхіда мусіла скончыцца а 13-й, але скончылася на га-

дзіну пазней, столькі людзей хадзелі развязітацца.

Вынеслі труну, ахінутую съязгамі, з Палацу мастацтваў і панеслы да праспэкту. Міліцыя пекракрыла скрыжаванне праспекту і Казлова, каб жалобная ма-

шына і картэж аўтобусаў маглі праехаць. Правезлі труну па ву-

ліцы Кальварыйскай, паўз "чырвоны дом" на Танкавай, дзе была майстэрня мастака. Хавалі Яўгена на Куліка на Кальварыі, побач з маці, як ён і прасіў.

Развязітальнае слова казалі старшыні саюзу мастакоў Уладзімер Басалыга, мастак Эдуард Агуновіч, палітыкі Юрэс Беленькі і Вінцук Вячорка. Басалыга параўнаў Яўгена Куліка з ганцом, якога ў старажытныя часы высыпалі з княскага войска неўцы на бацькаўшчыну добрыя весткі. Кулік прынёс беларусам весткі пра Адраджэнне. Ніводзін з выступаўцоў ня змог стрымаць сълёзаў. Гэты невысокі, згорблены чалавек з кароткімі прозывішчамі быў з тae вялікае жменькі людзей, якія ўзгадавалі адраджэнне, адваявалі незалежнасць. Зь вялікае жменькі нацыяналісту-заснавальнікаў.

Эдвард Людовіч

In memoriam

Яўген Кулік — адзін з самых славутых беларускіх мастакоў канца XX стагодзьдзя. І адначасова — адзін з самых вядомых дзеячаў паваеннае беларушчыны.

Працяг на старонцы 4.

ЛЮСТРА ДЗЁН

Арьшт Лявонава: афіцыйная вэрсія

"Справай Лявонава" праваахоўныя органы краіны займаюца ўжо калі году. Спачатку расцсьледаванье вёў 9-ы аддзел УКДБ па Менску і Менскай вобласці, што адказвае за бяспеку на транспарце. Пытаныні ўзынкі зь перавозчыкамі, якія транспартавалі беларускія трактары за мяжу.

МТЗ экспартавае сваю прадукцыю ў дзесяткі краін, таму пытаныне зь перавозчыкамі для прадпрыемства — першачарговае. Фірмы-перавозчыкі ўсяго сьвету, у тым ліку чыгуначныя, аўтамабільныя і марскія, таксама ня супраць заключчыў контрактамі з найбуйнейшым прадпрыемствам краіны. Таму на МТЗ быў праведзены тэндер на гэтыя контракты. На думку праваахоўных органаў, перамаглі ня тая фірмы, якія прапаноўвалі найбольш выгадныя для МТЗ умовы, а тая, што пагадзіліся плаціць што-месячна хабар кірауніцтву завода. Пра гэта і стала вядома КДБ. І трактарны завод "узял ў расправоўку".

У прокуратуры съцвярджаюць, нібыта на заводе настолькі набраліся нахабства, што збіралі даніну амаль афіцыйна. Кошы месці не-калькі супрацоўнікаў аддзелу, што займаецца контрактамі зь перавозчыкамі, бралі камандзіроўку і з ва-лізкамі аўтажджалі ўсіх-усенікіх дзяловых партнераў. У канцы вандроўкі ў іх набіралася вялікая сумма грошай. Колькі з іх атрымліваў і ці атрымліваў ўсюголе непасрэдна Лявонава, съледзства пакуль ня ведае.

Пасыля таго як супрацоўнік 9-га аддзела УКДБ па Менску і Менскай вобласці раскрыў гэтую схему, справа занялася прокуратура Беларусі. Новыя эпізоды пачалі зьяўляцца так хутка, што нават спатрэблілася ўзмацніць съледчую

группу супрацоўнікамі ніжэйшых падраздзяленняў прокуратуры. Што канкрэтна маюць зараз на руках съледчыя, у прокуратуры ня кажуць, але адназначна съцвярджаюць, што Лявонаву можа трапіць у турму. Па нашых звестках, зараз у справе налічваецца каля 15 эпізодаў, дзе фігуруюць сумы ў сотні тысячаў даляраў. Камітэт дырэктораў МТЗ свае пасведчанні і санкцыю на арьшт, той адразу звяяў, зьяляеў блей сънегу. Супрацоўнікі прокуратуры съцвярджаюць, што ў Лявонава знайшлі пашпарт з ягоным фотадзімкам, але зусім іншымі іменамі прозвішчамі. Менавіта гэты дакумент дае супрацоўнікам КДБ падставу думаць, што дырэктар завода імкнуўся нелегальна пакінуць краіну.

Пакуль незразмела, хто той чалавек, які суправаджаў Лявонава падчас уцёкаў. Паводле адной інфармацыі, гэта ягоны асаўстыца целаахоўнік, якога дырэктор напасыля індуалана контракту з чачэнцамі. Паводле другой — гісторыю з чачэнцамі прыдумаў сам Лявонав, каб патлумачыць прысутнасць пры ім ахоўніка. А той быў зусім не ахоўнікам, а прададніком, які павінен быў забясьпечыць выезд апальнага дырэктара за мяжу. Міхаілу Лявонаву можа быць прад'ялена авбінавачанне па арт.428 ("Службовая халатнасць") і арт.424 ("Злоўжыванне ўладай ці службовым становішчам") Крымінальнага кодэксу Беларусі.

З Лявонавым было ўсталіванае патаемнае вонкавае назіранье. Яго "вялі" некалькі месяцаў, выляялі, з кім і калі ён сустракаецца ѹ ці не зъбираецца ўцяча за мяжу. На Каліяды Міхаіл Лявонав з чалавекам моцнага целаскладу, нібыта грамадзянінам Ізраілю, раптам падехаў на чыгуначны вакзал і сеў у маскоўскі цягнік. З той прычыны, што пра такую падэску дырэктара МТЗ супрацоўнікі КДБ ня ведалі, яны западозрілі, што Лявонав з Москвы ў Беларусь болей ня вернецца. Але цяжкасць была ў тым,

Mihail Ljavonava

што спэцслужбы не маглі арьштаваць дырэктара МТЗ бяз санкцыі прокурора. Пакуль санкцыю на арьшт падпісаў адзін з намеснікаў КДБ. Міхаіл Лявонав ужо паспел пад'ехаць да Воршы.

У Воршы Лявонава затрымалі супрацоўнікі аддзелу транспартнай міліцыі, і толькі пасыля прыбылі прадстаўнікі КДБ. Транспартная міліцыя, звыкла лавіць толькі "зайцоў", ды дэбашыраў, быццам бы аказалася практычна не гатовая да затрымання такога важнага чалавека. Калі Лявонава расправіў свае плечы і ў моцных выразах даў зразумець міліцыян-

там, каго яны затрымалі, тыя ўсюголе перапалохаліся. Аднак затрыманых не адпусцілі. Як расказваюць міліцыянты, калі камітэтчыкі паказалі дырэктуру МТЗ свае пасведчанні і санкцыю на арьшт, той адразу звяяў, зьяляеў блей сънегу. Супрацоўнікі прокуратуры съцвярджаюць, што ў Лявонава знайшлі пашпарт з ягоным фотадзімкам, але зусім іншымі іменамі прозвішчамі. Менавіта гэты дакумент дае супрацоўнікам КДБ падставу думаць, што дырэктар завода імкнуўся нелегальна пакінуць краіну.

Пакуль незразмела, хто той чалавек, які суправаджаў Лявонава падчас уцёкаў. Паводле адной інфармацыі, гэта ягоны асаўстыца целаахоўнік, якога дырэктор напасыля індуалана контракту з чачэнцамі. Паводле другой — гісторыю з чачэнцамі прыдумаў сам Лявонав, каб патлумачыць прысутнасць пры ім ахоўніка. А той быў зусім не ахоўнікам, а прададніком, які павінен быў забясьпечыць выезд апальнага дырэктара за мяжу. Міхаілу Лявонаву можа быць прад'ялена авбінавачанне па арт.428 ("Службовая халатнасць") і арт.424 ("Злоўжыванне ўладай ці службовым становішчам") Крымінальнага кодэксу Беларусі.

Паводле *Беларускай деловай газеты*

Арьшт: вэрсія сям'і

Генэральны дырэктар МТЗ Міхаіл Лявонав, як паведамлялася, быў затрыманы 8 студзеня. У той самы дзень супрацоўнікі праваахоўных органаў правялі ператрусы ў ягоныя кватэры, гаражы і на лецішчы. А 10 студзеня апісалі маёмасць. Пры гэтым авбінавачанне затрыманаму дагэтуль не прад'ялена.

Жонка і адвакат Міхаіла Лявонава ў інтэрв'ю "Народнай волі" тлумачаць ад'язд Лявонава ў Москву неабходнасцю кансультацій ў дактараў. Паводле іхных словаў, нібыта "падробныя дакументы", з якімі яго затрымалі, гэта ўсяго толькі билет на іншае імя, паколькі купляў яго на сам Лявонав, а шафёр ягона гасьць.

Алена Лявонава, жонка былога дырэктара, упэйненая ў невінавасці мужа. Паводле ейных слоў, Лявонав, забываючы пра ся-

м'ю, аддаваў працы ўесь свой час, рабіў ўсё, каб сцытація на заводе была спрыяльной і людзям своеасабовыя выплачваўся заробак. Завод няспынна правяралі розныя інстынцыі. Аднаго разу Лявонаву сказаў хонцы: "У гэтай краіне мне толькі дзіве дарогі — або ў турму, або на могілкі".

Асабліва часта прыдзіраца пачалі пасыля таго, як перад выбарамі Міхаіла Лявонава згадалі ў ліку верагодных кандыдатаў на пасаду прэзыдэнта Беларусі — людзей, якія сваім разумам і працай здолелі шмат чаго дасягнуць. Хоць, як съцвярджае Алена Лявонава, яе муж ніколі на гэту пасаду не прэтэндуваў.

10 студзеня Лявонаву адмовілі ў вызваленіні пад падпіску аб навізьдзе. Намеснік генпрокурора паабяцаў паўторна разгледзець гэтае пытаньне празь сем дзён.

Юркоў у Дрыбіне

Новы год эк-дырэктар саўгасу "Дрыбінскі", адзіны кіраунік сельскагаспадарчага прадпрыемства, які не баяўся ўваходзіць у кіраунічную структуру беларускай апазыцыі, сустрэў у коле сям'і.

Для Юркова гэта рэдкая раскошша, бо пасыля таго, як яго сёлета звольнілі за палітыку, ён вымушчаны прадавацца далёка ад дому. На нагаводнія съвяты ён прыехаў з Рәсей, з Чэбакараў, дзе ўзнанчальвае карпарацыю "Аграсауз". Яна аб'ядноўвае вытворцаў сельгаспрадукцыі, раскіданых па ўсёй Чувашы. Юркоў як мэнеджэр карпары дзейнасць гэтых прадпрыемстваў, а як эксперт павінен прадугледжваць эфектыўнае ўкладанье крэдытаў у гэтыя прадпрыемствы і іх вяртанье. Кредыты няўрадавыя, іх далі

бізнесоўцы, што выращылі ў класы і сродкі ў аграбізнес. Прэзыдэнт Чувашы гэтыя працэсы падтрымлівае. У раёнах адміністраціўныя міркую пазорам, але з прэзыдэнцкай пазыцыі лічыцца. Юркоў кажа, што сельская гаспадарка Рәсей і непасрэдна Чувашы ўжо адштурхнулася ад дна, пачала атрымліваць інвестыцыі. Правае поспехі на новым полі дзеянасці ён гаворыць без ахвоты. Паводле ягоных словаў, цяпер ідзе "прышірка" да пасады.

Сяргей Мурзін, Дрыбін

ЦЫТАТЫ ТЫДНЯ

Русофілы хочуць жыць там, дзе Ўсяслава разбілі

У славінім СП ААТ "СЕН" працуе па сумяшчальніцтве мэнеджэр Замяталін Д.У. (сын былога першага намесніка кірауніка адміністрацыі прэзыдэнта Замяталіна У.П.). Напэўна, прыстака "эксплікація" паслужыла асновай для таго, каб гэтае паважаючыя працэсы падтрымліваць ў дэвіджах КДК, раптам зъвярнушы ўвагу на тое, што мэнеджэр-сумяшчальнік Замяталін Д.У. атрымаў у дадзеным прадпрыемстве беспрацэктную пазыку на пакупку ў 2000 г. кватэры па вул. Няміга.

Беларуская газета, № 1, 8 студзеня. "Контрольная праца"

Прызналіся. Ці выправяцца?

Пакуль ішла інтэграцыя аўтарытарнай Беларусі з імперскай Рәсей, якая затаіла крыху на Захад, паводле ацэнак заходніх экспертаў, пераважаў адмоўны ўплыў на стан эўрапейскай бяспекі.

Звязда, № 4, 10 студзеня. Гутарка з Мечыславам Часноўскім

навіны за тыдзень

Карпенкі эмігруюць

Сям'я Генадзя Карпенкі напрасіла палітычнага прытулку ў Нямеччыне. Удава палітыкі Людміла Карпенка кажа, што ня мае больш месцы жыць у Беларусі.

Паседжанье КСАПП

Учора Кансультатыўны савет апазыцыйных палітычных партыяў (КСАПП) зацвердзіў асноўныя палажэнні сваёй абоўленай пляформы. Галоўнай сваёй мэтай КСАПП лічыць правядзенне ў краіне свободных і справядлівых выбараў: парламэнцікі, прэзыдэнцікі, мясцовыя, а дзеля гэтага трэба наладзіць дыяллёг паміж уладай і палітычнай апазыцыяй.

Грамадзкасць крытыкуе стан Белавежы

Прадстаўнікі "Асацыяцыі беларускіх зялёніх", Беларускага таварыства аховы прыроды, Беларускага геаграфічнага таварыства, "Хартыя'97", БХК, цэнтру "Вясна" і руху "Зубр" заклікалі Раду Эўропы не працягваць дзеяньніны нацыянальнага парку "Белавеская пушча". Но, маўляў, замест таго каб ахоўваць Белавескую пушчу, беларускія ўлады няспынна эксплюатуюць ейнія ба-гаци.

Ва Ўнутраных — пайтара году

Чакана скарачынне тэрміну вайсковай службы не закране Ўнутраных войскаў МУС. Падрыхтоўка маладога чалавека да службы па ахове грамадзікага парадку, барабацьбе за злачыннасцю, канвайваньні злачынцаў здзяйсняе сябе ўсю гадзінніца. Часы, і, калі скараціць тэрмін да году, на ўласна службу застанецца ўсяго два-три месяцы. Разам з тым кірауніцтва МУС выказаўца ў павелічэнні на польскім колькасці контрактнікі.

Перастаноўкі ў Мінабароні

Шраг кадравых зменаў адбыўся ў Міністэрстве абароні Беларусі. 10 студзеня прэзыдэнт прызначыў палкоўніка Генадзя Шаўрова начальнікам ракетных войскаў і артылерыі ўзброеных сіл; палкоўніка Мікалая Скобелева — камандзірам 11-й гвардэйскай асобнай мінізованай брыгады ўзброеных сіл; генерала Сяргея Багда-сарава — начальнікам Менскага сувораваўскага вучылішча. Палкоўнік Шаўроў да прызначэння быў начальнікам аддзелу галоўнага арганізацыйна-мабілізацыйнага ўпраўлення Мінабароні, палкоўнік Скобелев — камандзірам 30-й брыгады захоўваны ўзбраенія і тэхнікі Мінабароні (Мар'іна Горка), генерал Багда-сарав — камандзірам 51-й цэнтральнай групі артылерыскага ўзмацнення (Аспіавічы).

Мытнікі будуць змагацца за зоркі

Старшыня Дзяржкайнага мытнага камітэту Беларусі Аляксандар Шпілеўскі міркую, што супрацоўнікі беларускіх мытнія павінны мець афіцэрскі званні. На ягоную думку, магчымасць "змагацца за зоркі" будзе добрым сты-мулам для супрацоўнікаў мытнія і зробіць іх больш згуртаванымі.

Алошні прыжыцьцёў здымак. Яўген Кулік на выставе Аляксея Марачкіна.

Працяг са старонкі 1.

Нарадзіўся ён у Менску 31 кастрычніка 1937 г. Па вайне скончыў Менскую мастакоўскую вучэльню, а пасля тагачасны Беларускі тэатральна-мастакі інстытут. Ад 1963 г. ён браў удзел у мастакіх выставах.

Яўген Кулік ужо пры канцы 60-х быў вядомым кніжным графікам. Ён адзін з першых прымяняў пры блістраваныі кнігаў прынцып калажу, дзе нечакана для тae пары скарыстаў фота, друкарскія шрафты і уласныя маконкі. Першымі кнігамі, якія ён аздабляў, былі "Чарніца" Артура Вольскага, збор Багдановічавай пазэлі "Маладзік", падручнік "Беларуская мова", па якім вучыліся тысячи юношы.

Яўген Кулік засёды быў паважлівы да малых. Дзеци, пляменынкі і ўнукі ягоных блізкіх будуць заўжды згадваць пра яго з пяшчотаю. Дзе б ён ні быў, дзеци выяўлялі да яго цікаўсць, а ён да іх — дабрыню. Свайм настаўнікам яго сёння могуць называць сотні людзей. Эта тлумачыца таксама ў тым, што Кулік быў надзвычай адукаваным чалавекам, асабліва ў пытаныях беларушчыны. Тут да ягонае эрудыцыі мала хто мог дараўніць.

Яўген Кулік быў вельмі мужны. Адкрыты і шчыры, ён не прымаў аніякага канфармізму, у першу чаргу ў спрабах беларускіх, і доўгі гады быў этапёнам маральнасці для свайго атачэння. Эта ў ягонай майстэрні, што месцілася на праспэкце наступніца будынку КГБ, у 60-я ўтварыўся нефармальны нацыяналістычны асяродак, што ад месца нахоўджання майстэрні атрымала жартуючы назоў "На паддашку". Людзі з таго асяродку, сябры Яўгена Куліка, пазней ачолілі беларускі вызвольны рух, зрабілі лідэрамі Беларускага Народнага Фронту. А сам мастак у 1991 г. быў сярод тых, хто распрацоўваў дзяржаўную сымбалію новае Беларусь — бел-чырвона-белы сцяг і герб "Пагоня". Дзіва што большую частку свайго жыцця ён пражыў пад пільнаваннем КГБ.

З ягонага творчага даробку варта згадаць унікальныя графічныя нізкі "Помнікі доўлідзтва Гарадзеншчыны", "Замкі Беларусі", "Паўстанне 1863 году ў Беларусі", якімі творцаў запачатковалі цэлую плыні ў беларускім мастацтве. Менавіта ад ягоных твораў бярэ пачатак гісторызм паведамленія пары. Ён аформіў у 70—80-я дзесяткі кніжак. Найлепшымі з іх былі "Слова аб палку Ігаравым", "Мушка-зелянушка і Камарык-настатаў тварык" Багдановіча, "Ад гоману бароў" Александровіча, "Сонечны клубочак" Зуёнка. Але сапраудным шэдзюрам Яўгена Куліка стала кніга "Песьня пра зубра" Міколы Гусоўскага. Ягонаму стылю былі ўласцівыя ляканічнасць, вельмі дакладны адбор мастакіх сродкаў, глыбокое пранікненне ў образы. Куліка вылучала надзвычайная мастакская культура й даскаланае майстэрства. Ціўёрдай рукою, выводчы адуно толькі непарыўную рысу, ён мог намаляваць і краявід, і бажніцу, і замак.

Абсяг ягоных творчых зацікаўленняў быў вялікі — ад рэканструкцыяў гербаў беларускіх гарадоў да краявідаў мясьцінаў, звязаных з жыццем Язэпа Драздовіча, дзеяниях захавання памяці пра якога ён зрабіў надзвычай шмат. Дзякуючы Куліку і ягоным сябрам у беларускую культуру, апро Драздовіча, было вернута імя мастакі Алены Кіш, якой мастак гэтаксама прысывяціў свае творы.

Вечная памяць.

Сяргей Харэўскі

Кальварыйскія могілкі. Апошні шлях.

Анатоль Кішчук

Яўген Кулік

Падчас адной з ягоных паездак па Беларусі. Паміж Мірам і Нясвіжам. У дзень смерці Караткевіча. 1984 г.

Памёр Яўген Кулік

12 студзеня пасля цяжкай хваробы на 65-м годзе жыцця пайшоў ад нас Яўген Кулік. Імя яго шырока вядомае беларускай грамадзкасцю. Выдатны мастак-графік, выхаванец беларускай мастакай школы, сябры Саюзу мастакоў з 1965 г., ён быў настонным руллюцам на ніве беларушчыны. У гісторыю сучаснага беларускага адраджэння Яўген Кулік уваходзіў як гаспадар славутага дысайдэнцізму мастакага асяродку "На паддашку", сябры "Камітэту-58", адзін са стваральнікаў беларускага Народнага Фронту. На працягу гадоў ён уваходзіў у склад краіунцаў БНФ, быў сябрам сойму. Арганізоўваў і актыўна працаўваў у суполцы "Пагоня" Беларускага саюзу мастакоў. Чалавек выключчай эрудыцыі, інтэлігентны і добраязычны, ён засёды быў надзвычай апорай для сябру і паллечнікаў, маральнym узорам як для малодых калегаў, так і для аднагодак. Самыя шчырыя спачуванні ягоным родным і блізкім, усім, хто яго ведаў, паважаў і любіў. Смуткем разам з вами!

Мы пахавалі яго на Кальвары ў Менску, побач з магілай маці. Сын спакойна, дарагі Яўгене.

**Сябры суполкі "Пагоня" БСМ
БНФ смуткую**

З глыбокім смуткам сустрэлі мы весну пра заўчастную смерць аднаго з во-

латая беларускага Адраджэння канца ХХ ст. Яўгена Куліка.

Яўген Кулік быў чалавекам, які ніколі не баяўся выказаць свае думкі, нават калі яны разыходзіліся з афіцыйнай ідэалёгіяй. І ў савецкія часы, і цяпер, калі усталяваліся ў Беларусі рэжымы нашчыціў сярод беларускага чалавека, эты чалавек выразна акрэсліваў сваю грамадзянскую пазыцыю. Ён быў адным з заснавальнікаў беларускага Народнага Фронту "Адраджэнне", працаўваў над першай Программай БНФ, быў адным з стваральнікаў сымболікі Фронту. Яўген Кулік — адзін з саўтвараў узору дзяржаўнай сымболікі Рэспублікі Беларусь (бел-чырвона-белага сцягу і гербу "Пагоня"). Крытрам усялякай дзейнасці — мастакай, інтэлектуальнай або грамадзянской — для яго засёды была беларушчына.

Нарадзіўшыся ў самыя страшныя савецкія часы (у 1937 г.), ён зьеводаў усе пакуты беларусаў, на якіх было шчодрае XX стагодзідзе. Лёс Яўгена Куліка — сапраудны прыклад жыцця чалавека, якому была надзвычай дарагая ягоная бацькаўшчына.

Краіунцаў БНФ "Адраджэнне" я Партыі БНФ выказвае спачуванні родным мастака. Мы смуткем разам з вами!

**Вечнай памяці
Яўгена Куліка**

Беларускіх адраджэнцаў і беларускіх

Памёр Алег Янчанка

Чалавек, які наноў адкрыў нам арган

Кампазытар, арганіст, пэдагог. Калярытная асона, якую згадваюць у кожнай гутарцы пра музыканты Менск 60-х.

13 красавіка 1963 г. урачыста адчынілася Канцэртная заля філіармоніі. У ёй усталявалі вялізны чэскі арган. Для менчукоў гэты інструмент быў даўні: бальшавіцкая ўлада даўно ўжо паразівіла арганы ў большасці касыцёлаў. У Беларускай кансерваторыі арганіст тады не вучылі (дый цяпер ня вучыцца). Таму напярэдадні першага канцэртнага сезона, які распачаўся 21 верасня 1963 г., прыбыў у Менск 24-гадовы пяцікурснік Маскоўскай кансерваторыі Алег Янчанка. Малады арганіст зьдзіўляў навакольных сваімі музычнымі здольнасцямі: ён лёгка чытаў з ліста партытуру любой складанасці — нават перакуленую дагары нагамі, музычны ідея нараджаліся ў ягонай галаве з імклівасцю гейзера.

У наступным 1964 г. Янчанка здабыў ганаровы дыплём на Міжнародным конкурсе арганістаў імя Баха ў Літвіні. Гэту ўзнагароду ён атрымаў за сваю імпрайвізацыю. Журы азначыла відавочны талент канкурсанта і адміністрава — недахон прафесіяналізму. Пры Саветах не были сапраўднай школы выканання барочнае музыкі. Самое барока лічылася "безыдзінным", бо было прасякнатае інтывінмым адчуваннем Бога. Тыя нямногія артысты, якіх спрабавалі выконваць шэдэўры эўрапейскай музыкі XVI—XVIII ст., рабілі гэта навабомбак. Таму слабыя літвінскія журы накіравалі Янчанку на "падвышэнне кваліфікацыі" — съпярша ў Венскую акадэмію музыкі, а потым у Летнюю акадэмію арганістаў у Гарлеме (Нідерланды, 1966).

Адтуду ён вярнуўся зусім іншым чалавекам. У швядры, з доўгімі валасамі, празь якія съвяціла ранняя лысіна. Разыняволены, вясёлы, зусім не падобны на пахмурных і задуменных "парцейных" музыкаў. У ягонай галаве віравалі ідея. Ён задумалі стварыць у Менску камэрны аркестар, хоць малая смычковая аркестры ў той час не былі яшчэ ў модзе, бо не прыдаваліся для выканання манументальных твораў расейскіх клясыкі ды цяжкаважных араторыяў у славу Леніна. У 1968 г. Янчанка ажыцьцяўіў сваю задуму.

мастацтва напаткала вялікая бяда, беларусы панеслі вялікую страту: памёр Яўген Сяргеевіч Кулік, слынны беларускі мастак, адраджэнец, найадданейшы беларус чалавек, асноўны аўтар беларускага дзяржаўнага гербу "Пагоня".

Ён быў актыўным уделнікам і працаўніком на ніве беларускага нацыянальнага Адраджэння і беларускай палітыкі, уваходзіў у саюз саветскіх мастакоў БНФ, быў сябрам сойму. Але засталася памяць пра чалавека, які наноў адкрыў для нас арган.

Янчанка ажыцьцяўіў сваю задуму. Падставаўшы ў шэрагах тых, хто ставіў перад сабой мэту адраджэння Беларусі. Свой чарговы канцэрт ён разам з беларускім віялянчлістам Алегам Алоўнікам зьбіраўся даваць у Малой залі Маскоўскай кансерваторыі 20 лютага... Але засталася памяць пра чалавека, які наноў адкрыў для нас прыгажосьць арганнага гуку.

Юлія Андрэева

актыўна працаўваў у шэрагах тых, хто ставіў перад сабой мэту адраджэння Беларусі.

Міжнароднае грамадзкае аўданінне "Зтуртаванне беларусаў съвету "Бацькаўшчына" выказвае глыбокія спачуванні родным, блізкім, усей беларускай інтэлігэнцыі з прычыны заўчастнай смерці Яўгена Куліка.

**Управа МГА "ЗБС
"Бацькаўшчына"**

Памёр патрыёт Беларусі

Памёр Яўген Сяргеевіч Кулік, выдатны беларускі мастак, патрыёт Беларусі, чалавек шчырай і спагадлівай душы. Калі ў каstryчніку 1988 г. пачалася народная рэвалюцыя, ён разам з іншымі падстаянікамі творчай інтэлігэнцыі ўвайшоў у склад аргаміту Беларускага Народнага Фронту "Адраджэнне", шмат гадоў быў сябрам Сойму, Народнага Фронту і Кансэрваторыі Хрысьціянскай Партыі БНФ, актыўна ўдзельнічаў у палітычнай і культурнай спільноте архітэктонікі і грамадзянскай арганізацыі. Падчас дэмманстрацыі і акцыі ён заўсёды быў наперадзе, ягоная энэргія і мужнасць натхнялі ўсіх нас. Творы Яўгена Куліка застануваюць сіметрычныя і зоркія, якія падкресляюць ўнікальныя ягоныя якіясці.

Сябры КХП БНФ

Віталь Тарас

Блізу Даі: паездка ў Фігерас

На чыгуначнай станцыі Фігерасу побач з гішпанскім чырвона-жоўта-зялёным сцягам лунае дзвеяціпалосны каталёнскі. І гэтак на ўсіх станцыях Каталёніі, кожная з якіх абавязковая абвяшчаецца двойчы: спачатку па-каталянску, потым па-гішпанску.

У душным нумары танныага прыморскага гатэлю вісіць выцвілая ад сонца рэпрадукцыя карціны Даі "У пошуках чацвертага вымірэння". Падпіс пад рэпрадукцыяй на чатырох мовах — каталянскай, гішпанскай, ангельскай і французскай.

Каталёнцы ня могуць дараваць вялікаму мастаку, што ён пакінуў большую частку сваіх твораў у спадчыну ня роднай Каталёніі, а мадрыдскому музею Прада. Не даруюць яму і захапленні "каўдыльё" Франка, які забараніў каталянскую мову. Але ж каталёнцы, якіх называюць "шатляндцамі поўдня", славяцца сваім практичністкам і падпрымальніцтвам. Імя Даі прыносіць немалы прыбытак Каталёніі. Сённяня малюнкі ёскізы мастака, якіх ён пакінуў пасля сябе беззліч, можна бачыць за памяркоўную плату ці на ў кожным мястечку на ўзьбярэжжы.

Агромністы аўтобус, поўны разнамоўных турыстаў, лёгка ўзносяць цаце на вяршыню святой для ўсіх каталёнцаў гары Мансэрата. Тут, у глыбіні бэнэдиктынскага кляштару, можна дакранунца да адпаліраванай да бліску мільніні дотыкаў міраносіцы ў руках "Чорнай Мадонны". Пасыля цішыні ў прахалоды кляштару неўтайнаванае сонца сълепіць ящыць больш.

Уяўляеш сабе, як цяжка было дабірацца скуды пешкі гадоў трывалаць таму, калі не было ящыць сучаснай аўтострады, а дарогі Гішпаніі нагадвалі колішнє савецкае бездарожжа.

На паездку 40-х 200 вядомых інтэлектуалаў Каталёніі сабраліся на гары Мансэрат і напісалі адозву, у якой патрабавалі ад Франка шанаванія правы чалавека і даць незалежнасць іхнім рэспубліцы. Даі сядзіл падпісантаў не было і не магло быць. Але карціны ягоныя, як і работы Пікаса ў Міро, ёсьць у тутэйшым музэі падарункаў.

Больш як за сто кіляметраў ад сюль, у Фігерасе, месціцца тэатр-музэй Даі, які ён стварыў сам, з дапамогай каманды архітэктараў і мастакоў, у 60-я... Выглядае музэй фэнерычна. На тле сініяга неба побач са старадаўнім сабо-

рам святога Пэрэ — цёмна-чырвоны парапелепіпед з празрыстым купалам-сфэрай. Сцены будынку ўпрыгожаныя геаметрычнай размешчанымі ўзорамі-кветкамі. Прыбліжайшым разглядзе яны ператвараюцца ў тое, што падказвае ваша фантазія. Гід — маладая жывая бліндынка, якая аднолькава кепска размаўляе на чатырох розных мовах, — безапэляцыйна, што гэта выявы хлеба...

У глыбіні будынку, у цёмным халаднаватым сутарэнні, аздобленым чорнай матэрый, побач з падсвеченымі залатымі вырабамі самога мастака спачывае сам маркіз Сальвадор Даі-э-Пуболь (тытул маркіза быў яму нададзены караблем Гішпаніі).

Як і пры жыцці мастака, вакол яго шмат людзей з усяго сьвету. Сярод стракатых аўтобусаў розных турыстычных фірмаў заўважаю адзін непрыкметны і сыцілы з бляктым надпісам "Менск"... Вось некалькі немаладых жанчынаў і мужчынаў гучна спрачаюцца і рабочуць, моцна жэстыкуючы. Гэта, відаць, гішпанцы. Вось стала вею француза нешта напаўтоласу тлумачыць сваіму маладзецичу му суразмоўцу. Той уважліва слухае. Польская і чэская маладзь выглядае крыху звыніцжанай. Некаторыя нават шакаваныя. А вось і турысты з Усходняй Эўропы — адрасуя ў скажаш, адкуль менавіта. Ёсьць нешта знаёмае ў манеры гаварыць напаўтоласу, скаваныя рухаў, насыцярожаныя позіркаў. Здаецца, для некаторых з іх гэта першая сустрэча з працамі мастака...

За савецкім часам танныя рэпрадукцыі карцінаў Даі можна было бачыць у многіх савецкіх кватэрах побач з фатадынкамі Хэмінгуэя. "Прадчуванне грамадзянскай вайны" (мяккая канструкцыя з гатавых бабоў) мяненасці асабіста ўразіла некалі куды больш, чым славутая "Герніка" Пікасо. Хоць большасць маіх блякіх Даі і Пікасо не падабаліся аднолькава.

Савецкае мастацтва заўважала творчасць Даі ў разрад буржуазнага загніваючага мастацтва, а сам ён быў улюбленай мішеньню для крытыкай капіталістичнага ладу жыцця. Між тым, мастак у юнацтве захапляўся марксізм і камунізм, як і ўсе ягоныя паплечнікі-сюрэралісты. Але ўжо ў 30-х ён называў марксізм "самай ідыёцкай тэорыі ў гісторыі сучаснай цывілізацыі".

"Адсутнасць фантазіі, — пісаў Даі гішпанскому рэжысёру Бунюэлю, разам з якім стварыў знакаміты фільм "Андалюскі сабака", — адсутнасць фантазіі ёсць канец усіму". Сталін — самы быдляцкі з усіх пазбаўленых фантазіі людзей".

Па дарозе да замку Пуболь, дзе пахаваная жонка Даі — бясконца любімая ім Гала, якой ён гэты замак і падараваў, — на прыдражнай сцяне можна бачыць надпіс па-каталянску: "Independencia". Побач — зорка, серп і молат. Сымбалі камунізму ў апарахізмі, якія пар-

даксальным чынам спалучаюцца з заклікамі да нацыянальнай незалежнасці, можна бачыць паўсюдна ў Каталёніі. Асабліва шмат іх у Барсэлёне, вядомай сваім рэвалюцыйнымі традыцыямі.

Даі прыпісваў сабе "адкрыцьцё" яшчэ аднаго вялікага каталёнца — архітэктара Гаўдзі. Будаўніцтва сабору "Саграда Фамілія" ("Святае сямейства") у Барсэлёне паводле ягонаага праекту, распачатае ў 20-я XX ст., магчыма, скончыцца ў 20-я стагоддзя з цяпрашнігам. Геніальная фантазія архітэктара надала сабору незімнія формы. І разам з тым ён нагадвае дзіцячыя замкі з пляску.

Для мене загадка — дзе мог бачыць тыя замкі Гаўдзі? Пляск на пляжах Коста-Брава незвычайны. Ён складаецца з буйных крупніц, цвёрдых навобмацак, як тыя крышталі. Гэта непрыдатны матэрыял для рукатворных цудаў.

Коста-Брава ў перакладзе азначае "Жорсткі Бераг". Прыйбэрэжныя скалы тут нагадваюць фрагменты касцяцікі гіганцкіх вымерлых дыназаўраў. Гэтыя скалы — адгалінаваны Пірэнейскіх гораў, якія абрыўваюцца праста ў Міжземны моры. Даі называў некалі мыс Кроўзус — самы ўсходні на Іберыйскім паўвостраве — "геніяльным геалягічным трывальнем". Формы й зменлівы колер скалаў падказалі мастаку темы для многіх ягоных карцін.

Даі, які нарадзіўся ў вёсачцы Кадакес калі мысу, вельмі імпанаўала, што ён і ягоная сям'я першымі ў Гішпаніі сустракалі ўсход сонца. Дарэчы, ён мог быць уздыжны генэралу Франка хоць бы за дэкрэт аб "неразыўці турызму" ў Кадакесе і суседнім Порт-Лыгасе. Мабыць, таму гэтыя мясыцы, пазбаўленыя напльыву цікавых, захаваліся ў амаль некранутым выгледзе.

Даі вучыўся ў Мадрыдзе, жыў у Парыжы і Лёндане, амаль восем гадоў пробыў у ЗША, дзе яго на-пяцілі сапраўдны турызм. Але ж любіў ён толькі родны Кадакес. Гэта добра заўважае ў ягоной творчасці: няма амаль ніводнай работы Даі, у якой не прысутнічае хоць бы фрагмент тамтэйшага пэйзажу. Магчыма, акрамя Даі быў толькі адзін мастак, чия творчасць прысьвячана адзінаму месцу на зямлі, — гэта Шагал, які ўсё жыцьцё майляваў свой Віцебск.

Хоць Шагал бываў на Коста-Брава і захапляўся відамі ўзьбя-

навіны за тыдзень

Бельскі ліцэй — у вясмёрцы самых моцных

Бельскі беларускамоўны ліцэй імя Браніслава Тарашкевіча заняў восьмое месца ў рэйтынгу 400 польскіх ліцэяў, які ладзіць польская арганізацыя "Пэрспэктыўы" пры ўдзеле газеты "Rzeczpospolita".

Летасць ён быў на 23-м месцы, але сёлета сямёра бельскіх ліцэяў перамаглі ў прадметных алімпіядах, а дзесяцы сталі фіналістамі. А месца навучальнай установы ў рэйтынгу вызначаеца менавіта паводле вынікаў прадметных алімпіяд. Найболыші вучні ліцэю вызначыліся ў алімпіядах па беларускай мове. Заняўшы восьмое месца сярод чатырохсот школаў краіны, Бельскі ліцэй выявіўся найлепшай навучальнай установай свайго рангу ва ўсім Падляскім ваяводзтве.

Паводле радыё "Свабода"

Новыя цэны на старыя аўтамабілі

У Рэсеі — новыя пошліны на патрыманыя аўтамабілі. За аўтамабіль ад трох да сямі гадоў з аб'ёмам рухавіка 2,5 тыс. см³ пошлінная стаўка складзе 1 зўра (0,9 даляра) за см³, з аб'ёмам, большым за 2,5 тыс. см³, — 1,6 зўра (1,4 даляра). На аўтамабілі 1994 г. выпуску і старойшынам з аб'ёмам рухавіка да 2,5 тыс. см³ стаўка складзе 2 зўра (1,8 даляра) за см³, з аб'ёмам, большым за 2,5 тыс. см³, — 3 зўра (2,7 даляра). Сыледам за расейскімі пошлінамі звычайна падышаючыя цэны на патрыманыя іншамаркі ў Беларусі.

Карнукой пайшоў на пэнсію

Галаўкам Ваенна-паветраных сілай Рэсеі Анатоль Карнукой падаў прашынне аб адстады. Генэралу споўнілася 60 год, і служыць далей ён можа толькі з пэрсанальнага дазволу Пуціна. Але ў Карнукова не было падставай разылічаць на такі дазвол, бо ён неаднаразова крываўся па-тэрорыстамі. Галаўкам Ваенна-паветраных сілай Рэсеі Анатоль Карнукой падаў прашынне аб адстады. Генэралу споўнілася 60 год, і служыць далей ён можа толькі з пэрсанальнага дазволу Пуціна. Але ў Карнукова не было падставай разылічаць на такі дазвол, бо ён неаднаразова крываўся па-тэрорыстамі.

Кандыдат ад ХСС

Паводле тэлекампаніі NTV, лідэр Хрысціянска-дэмакратычнага саюзу Німеччыны Ангела Мэркель адмовілася ад ўдзелу ў выбарах канцлеры Німеччыны на калісьці лідэра Хрысціянска-сацыяльнага саюзу, прэм'ер-міністра Баварыі Эдмунда Штойбера, які мае больш шанцаў на перамогу. Сама Мэркель пакуль не пацвердзіла гэтае інфармацыю. Выбары прызначаныя на 22 верасня 2002 г.

Расея прабівае дарогу ў Крым

Паромная пераправа Крым—Таман можа быць пушчана сёлета ў красавіку ці траўні. Адпаведная дамова дасягнута паміж расейскім і украінскім транспартнымі ведомствамі. Знойдзены ў неабходныя сродкі. Пасыльны адрывакі падарыўся пачынцаўству камбінаванага варыянту пераходу — дамбы-моста і тунэлю.

Наша Ніва

КОШТ РЭКЛАМЫ

(за 1 см², з улікам ПДВ)

Першая паласа
Апошняя паласа
Унутраная паласа

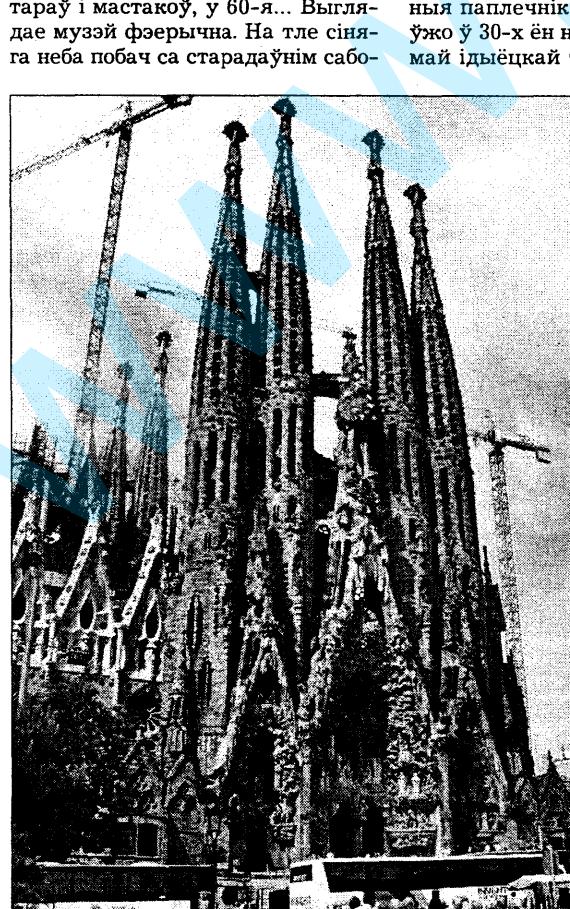
1584 руб.
1380 руб.
1260 руб.

Для агенцтваў, рэдакцый газет (пры амнене рекламна-інформацыйным матэрыялам), некамэрцыйных арганізацый (грамадскіх арганізацій, фонду да інш.). — Магчымая зыніка да 30%.

Пры размышленні текстаў-матэрыялаў рэкламнага характеру магчымая зыніка да 50%.

Зынікі прадугледжваюцца і пры размышленні некалькіх аўвестак запар, аўвестак буйнога памеру.

Рэклама ў "НН" — гэта добрая рэпутацыя ў вачах дзясяткаў тысяч самых уліковых чытачоў краіны.

Маўчанка

Працяг са старонкі 1.

А мне адказваюць: "А пры чым тут?..."

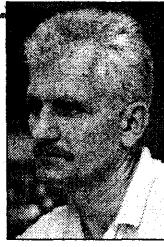
У Беларускім экзархце Расейскай праваслаўнай царквы робяць выгляд, што нічога ня ведаюць пра закрыццё "Голасу душы". Прэс-сакратар мітрапаліту Філарэту Андрэю Петрашкевічу заявіў, што пра гэта ня чую. Пасыль таго як яму патлумачылі сътуацыю, ён сказаў, што ні можа "камінтаўца гэта на сваім узроўні", але паабяцаў пераадрасаваць нашую просьбу ўладыку Філарэту. Такім чынам, афіцыйную рэакцыю Мітраполіі паведамілі Вам на наступным тыдні.

Улады маўчанца і мультца, адцігаючы час разбіральняцтва. Но гэта такі спосаб зандажу грамадства — ці моцна абурылася, як і на колькі доўга ды інтэнсіўна звіраеца пратэстатаў? Пабачаць, што народ супраць, дык сыграюць у "добра гара": закіне слова за аднаўленыне перадачы і Філарэту, і кіраўнік дзяржавы, аппарат якога "Голас душы" задушыў. Такім чынам, ад нас з вім залежыць, пачуем мы айца Завальнюка на Радыё-1 ці не.

Ігнат Чакацкі

— калёнка Алеся Бяляцкага —

Нябачная вайна

"Голас душы" быў ня проста перадачай. Беларускамоўная служба ў рымска-каталіцкім Чырвоным касцёле, якая транслювалася на юсю краіну, была паказынкам стаўлення Касцёлу да беларускай мовы, да беларускай культуры і традыцый.

Нагадаю, што менавіта так — "Голас душы" — зваўся малітоўнік для беларусаў-каталікоў, падрыхтаваны ксяндзом і пастам Казімірам Свяяком у 1926-м, які затым вытрымаў яшчэ пяць перавыданьні. Аўтар у прадмове да малітоўніка пісаў: "Мілы Бране Беларусе! ...Мо слова якое будзе выдавацца мени падходным, не сумуй! Дасы Бог, што, як станем роднай мовай Яго хваліц, будуць і слоўцы да таго гладзейшыя". Ён разумеў, што жывіць мовы ў съявіннях дзе ёй не ўміручаць.

Існаваныне "Голасу душы" было пэўным сігналам для ўсіх каталікоў краіны, раней, пры саветах, штурчна зарыентаваных на польскую мову. Сыгналам на адраджэніе ўласнай тоеснасці ў самабытнасці, а таксама сігналам пра пазіцыю рымска-каталіцкага Касцёлу ў Беларусі для ўладаў і для іншых цэркваў. Самая ўніверсальная ў съявіце рымска-каталіцкай царкве з пачатку 90-х у Беларусі была пасыльна дадоўна самай народнай, самай беларускай Царквой.

І вось жа, як Казіміру Свяяку ў 20-я гады мінулага стагодзьдзя ўлады забаранілі ўжываць беларускую мову ў набажэнствах, гэтаксама і сёньняшняе ўлада спрычынілася да заборонаў беларускамоўнага радиёнабажэнства. І тыя, і гэтыя руліўца праводзілі і праводзяць акупацыйную палітыку ў адносінах да беларускага народу. Ідзе вайна, ідзе нябачная вайна.

Перадача, якая пачала жывіць перад прыходам Лукашэнкі да ўлады, перадача, якая, па сутнасці, пярэчыць ягонаму стаўленню да ўсяго беларускага як да нечага ніякага, на падкантрольным тадым уладам радыё прости не могла існаваць. Раней ці пазней яе павінны былі ліквідаваць, як ліквідавалі сотні беларускіх школаў, нацыянальную сымболіку, як зінялі купалаўскіх "Тутэйшых", як спрабуюць ліквідаваць нашую незалежнасць.

Паводле ўжоўлення гэтых мамлікоў і мандарынаў, па-беларуску належна апавядыць толькі показкі а-ля "Тарас на Парнасе", а весьці на бажэнства ў бажніцы і выкладаць вышэйшую матэматыку ва ўніверсітэце — не-е-е-е...

Треба запамінаць і супрацьстаяць.

Супрацьстаяць гэты "хамскай уладзе" (трапны выраз Віктора Шалковіча) можна толькі праз уласную пазіцыю. Ніхто тут новых рэцптаў не падкажа. Ужывайце беларускую мову, не саромцеся: размаўляйце, пішыце, пралагандуйце, яе, давайце беларускай мове ход, глядзіце, каб вашы дзеўці размаўлялі па-беларуску і хадзілі ў беларускія клясы, працярэблівайце беларускамоўную прастору і мацуйце яе. Бы ў кожнага ёсьць такія магчымасці.

Згадаю нядаўні тэлерэпартаж па СТВ (вось дзе яшчэ адзін расейскамоўны запаведнік!): маладая журналістка бярэ інтэрв'ю ў прараднічкі нейкага там узорнага вагону на чыгуначы, і тая на расейскамоўных пытаныні, як ёй удаецца так добра даглядаць свой вагон, старавіна і ўпарты адказвае па-беларуску.

Яны зачынілі "Голас душы" — значыць, слушна мы ўсё робім — духоўна, маральна, прыгожа і варгасна. Не сумуйма. Так падбадзёрвае нас Казімір Свяяк. Мабыць, надышоў ужо час Касцёлу адчыніць сваю FM-станцыю.

Алеся Бяляцкі

З Новага году "НН" ВЫХОДЗІЦЬ ПА ПЯТНІЦАХ. У Менску ў шапіках гэтыя пятнічны нумар можна купляць ужо З АБЕДУ ЧАЦЬВЯРГА. Перапрашаем за накладку з дастаўкай газэты ў іншыя гарады, якая здарылася на мінульым тыдні. Віна ў тым "Белпошты", яны абяцаюць паправіцца з наступнага тыдня.

Радыё без Душки

Летасць у канцы лістапада я атрымаў зі беларускага радыё прапанову на супрацоўніцтва. Ліст пачынаўся словамі:

"Шаноўнае спадарства!

Магчыма, у гэта цяжка паверыць, але на Нацыянальным радыё Рэспублікі Беларусі ідзе вялізная перабудова. Уводзіцца новая сетка вяшчанія, сыходзіць з этара афіцыйныя дыктарскія тэксты да іншых нафтапланін, узынікаюць новыя праекты і маладыя галасы. Ня ўсё, канечнече, ідзе гладка, але гэта пакуль хваробы росту, а надзея на посьпех ёсьць.

Ад тae пралановы прамінула павтара месца. "Вялізная перабудова" радыё выявілася ва ўзмацненні "бодрячества", з якім падаецца той самы "нафтаплан". Журналісты засталіся на тым самым інтэлектуальным пятачку, у тым самым съветапаглядным і эмалтычным гета, межы якога працягваюць звужанаца. Прафанація гісторыі, культуры, самое чалавечество.

Чае Душки дасягнула апагею. Дзе яшчэ ў съвеце на дзяржаўным радиё могуць ладзіць аптынаные маладзі на тему: "іравітася ли вам разговарываць на беларускім языке" (ци падабаецца вам дзяржаўная мова)? Для паўнаты "вялізной перабудовы" я б парай ўзмаўненым запытанацца ў дзяцей: "Хороша ли сабой ваша мать?"

Зрэшты, укосна на дзяржаўным радиё такое пытанне ўжо задалі і самі на яго адказалі, ні ў кога не пытаючыся. Маю на ўвазе яшчэ адзін "здабытак вялізной перабудовы" — закрыццё праграмы "Голас душы". З кожным годам ўсё менш прафесійнае і даўно ўжо яшчэрае радиё страціла апошні ў сваім этары праудзіві голас, якога чакалі ѹ да якога прыпадалі тысячи слухачоў. Дапускаю, што такіх слухачоў

чоў была большасць сярод усіх падаткаплатнікаў, на чые грошы ўтрымліваецца дзяржаўнае радиё. Прываблівала іх на "Голас Душки" настолькі рэлігійнасць, колькі незаангажаваная шчырая і чалавечная мудрасць. Аднак, зачыняючы праграму, якраз у іх ніхто ён не спыталіся. Цяпер сярод "бодрячества", другасных наўін, расейскія папсы ѹ дэбільных аптынаніяў пра "не іравітася беларускім языком" на дзяржаўным радиё застанецца толькі адзін — самотны і аспілы — голас. Але я будзе ўжо ані каліва прауды, шчырае мудрасць Душки.

Спадзяюся, я ўцімна адказаў на пытанне, чаму лічу супрацоўніцтва зі дзяржаўным радиё пасыльня гэткае "вялізнае перабудовы" немагчымым.

Сяргей Дубавец

Лісты ў рэдакцыю

Шаноўны спадару

рэдактар,

глыбока ўзрушаная інфармацыяй (*Gazeta Wyborcza*, 10 студзеня 2002), што дзяржаўнае радиё Рэспублікі Беларусі спыніла трансляцыю беларускамоўнай нядзельнай малітвы для вернікаў-каталікоў, ставячы на тое месца папулярную музыку. Даўшаю ў "Нашу Ніву" зігоды аўтара ліст Ганны Энгелькінг, які ўзяўся за арымала і які добра съвяціць аб наўгаральскай рэакцыі сяброў Беларусі ў Польшчы на гэтую ганебную падзею. Дзяржаўнае радиё пазбавіла хворых і жыхароў адлеглых ад касцёлу мясыцінаў магчымасці ўзделіць на святой імшы. А гэта ж была піткічастка імшы, якай ў цэлым займае ня больш за 30 хвілін!

Хачу верыць, што пастаўана, якую разглядаю як палітычную хібу адносна на сур'ёзнай колькасці беларускіх грамадзян, якім застаецца ў гэтых умовах толькі польская радиё, будзе адмененая беларускім урадам.

Эльжбета Смulkova, Варшава

Дарагая мае,

прачытала сёняні ў *Gazecie Wyborczej* сумную вестку пра ліквідацыю праграмы "Голас душы", альбо імшы беларускай (матэрыял Ц. Галінскага).

Мушу сказаць, што мяне гэта вельмі уразіла. На працягу апошніх бадай 10 год я мела магчымасць назіраць на вёсках Гарадзенскім раёне аднавіць як палітычную хібу адносна сур'ёзнай колькасці беларускіх грамадзян, якім застаецца ў гэтых умовах толькі польская радиё, будзе адмененая беларускім урадам.

У сёняні ўзяўся за аўтограф аўтара паведамлення ў *Gazecie Wyborczej* — як мову набажэнствай. І калі чытаю ў газэце, што імша на радиё заменена расейскай эстраднай музыкай, усывадамляю, што гэта добра прадуманы ўдар у сэрца Беларусі. Жудасны, цынічны звідзек. Некая дужа мне верыць, што пратэставалі слухачы. У сваю чаргу, цікава, ці даведаўся мішы, як было насымрэ. І цікава, і разам з тым уражвае, як можна на мець сораму. Перад сваім народам і перад светам.

Пішу гэта ўсё, каб Вам распавесці, што пра гэта думаю і як ўсё вязацца з тым пачуваюся. Адчуваю гаркоту, абу-

рэнне ѹ бездапамохнасць. Но ніхто не магу зрабіць, апрач як напісаць гэтыя колькі словаў. Но што яшчэ? Якіясць дзеяніні? Пратэсты? Дык ня ёсць іншай жа краіны. Гэта хіба що ў Вас — так, як тыя людзі, што ўкрылі жалобнай чорнай тканінай алтар у Чырвоным касцёле.

Ганна Энгелькінг, Варшава

Добры дзень,

шаноўны ксёндз-магістар Уладзіслаў Завальнюк.

Піша Вам адна жанчына, якая ня таі даўно прыйшла ѹ касцёл. Дзякую Вам за ўсю асьветніцкую і культурную працу, асабліва за радыёперадачу "Голас душы". Як яна патрэбна ўсім, хто не можа наведаць касцёл, хворым, адзінокім і са старэлым людзям! Іх твары съвяціцца радасцю, яны маладзеюць і здараюцца, яны гавораць пра Вас з любоўю і захапленнем.

Яўгенія Дубіловіч, Муляры (Пастаўшчына)

Шаноўнае спадарства!

Найвялікшай каштоўнасцю беларускай нацыі ёсьць беларускі народ. Народ — гэта цела Нациі. Рэлігія — гэта душа народа, вытворная духу і дзеяніні. У гэтым супольнасці душы ѹ цела толькі ѹможа існаваць народ. Радыёперадача "Голас душы" клапоціцца пра стварэнне ўмовай існавання для народа ѹ дыяглюдаў ягонага развязвіцца.

Самавірданне пачынаецца з разбурэння Храму, у нашых варунках — з забароны радыёперадачы "Голас душы". Падчас вяшчанія радиёперадачы вуліцы пусцелеці — людзі ішлі да адбудовы Храму, найперш у сабе. "Голас душы" стаўся галоўна перашкодой да вяртання ганебнага мінулага, калі хрысціцілі ў лесе, бразілі ўнаучы, сварылі ў сем'ях з-за таго, што дзеці ахрышчаны па-каталіцку ѹ-праваслаўнаму.

Самахвярніца высілкі Уладзіслава Завальнюка і ягонах аднадумцаў, што запачатковалі радиёперадачу "Голас душы", вымагаюць ад уладаў адпаведнасць, якую апошнімі гадамі ў лік грандаў уяўшила ў васымерку без праблемаў, а значыць, краіна мае добрыя хакейны перспектывы.

На Алімпіядзе ў Солт-Лэйк-Сіты прададаруасі зноў той самы шлях-бáум — Швайцарыя. Каб праісці дзялей, трэба стаць першыми ѹ групе, дзе акрамя нас ды швайцарца

КУРАПАЦКІЯ РАБІНЗОНЫ

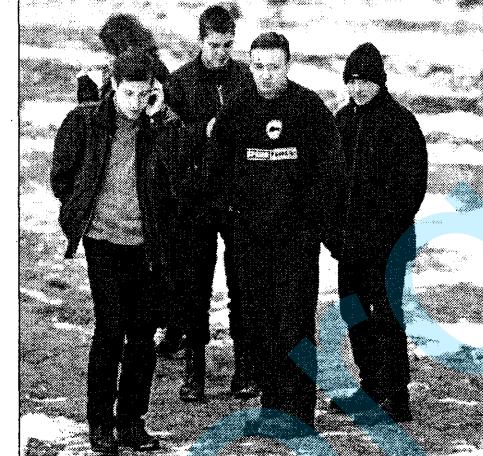
Апошняя сцяна памік будоўляй і Курапатамі

Пры канцы верасьня началося пашырэньне менскай кальцавой дарогі блізу ўрочышча Курапаты. Нацыянальны нэкропаль апынуўся пад пагрозай зынічнання. У яго абарону выступіла грамадзкасьць. Тады сама актыўісты Маладога Фронту, Партыі Свабоды і "Зубра" паставілі ў Курапатах намёт, каб сачыць за дзеяннямі будаўнікоў і ўдзень, і ўночы. Былі ініцыяваны ў археалагічны раскопкі, на час якіх праца в ўрочышчы спынілася. Аднавілася яна, толькі калі было нагэўна даведзена, што на шляху дарожнікаў ніяма пахаваныя. Акрамя таго, пад цікам грамадзкасьці будаўнікі пафіяцілі, што пашыраная дарога не перакроцыць 15-мэтровай зоны, будзе ўзвядзены мэмарыял, пракапаны падземны пераход, да ўрочышча стане прасцей дабірацца грамадзкім транспартам. Разглядаецца й магчымасць пабудовы дъявох палос дарогі ў абход Курапатаў. Вахта абаронцаў Курапатаў, якія сочачь за працы будаўнікоў ды парадкам у лесе, цягнецца да гэтага. Сёлетнія маразы й моцныя сънегапады нібы вырабоўвалі рашучасць маладых людзей. Аднак у курапацкім намёце ідзе жыць, гарыць вонічча, гатуецца ежа, заварваецца гарбата, нават ладзяцца набажэнствы. Гераізм, разбаўлены буднімі... Но толькі ён і сапраудны?

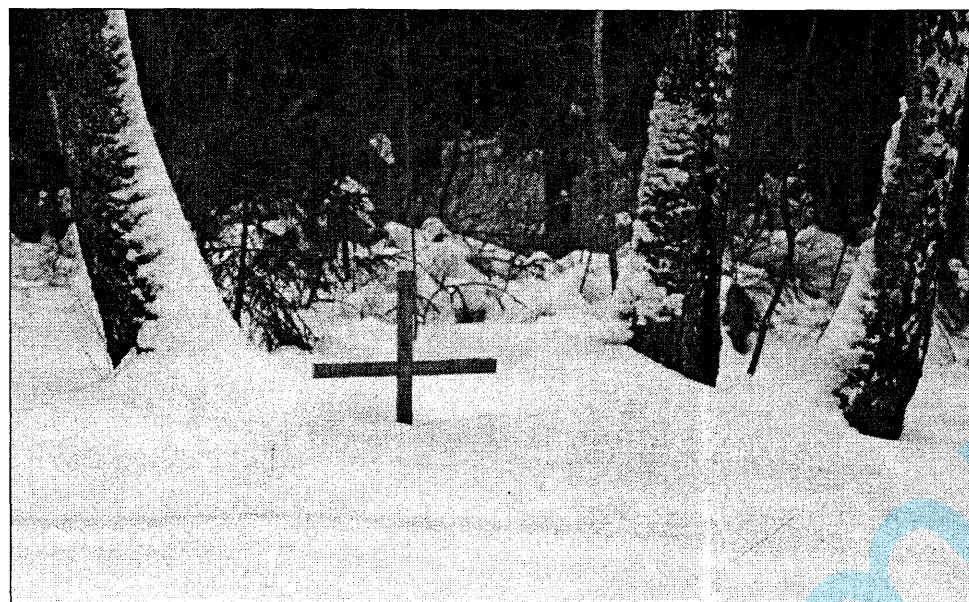
Фотарэпартаж Анатоля Клешчuka

Добра ў намёце, калі на дварэ мароз

Іх няшмат — абаронцаў Курапатаў

Глыбокі сънег пасьля завеју

Нядзельнае богослужэньне ў Курапатах. Намёт ператвараеца ў храм

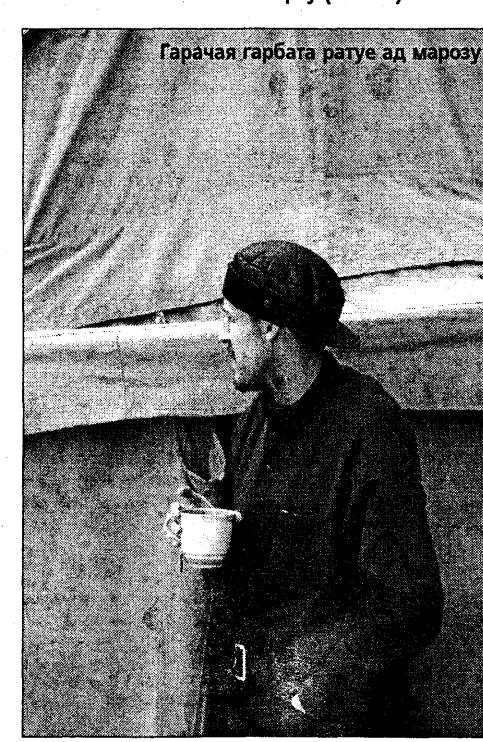
Звычайні салдацкі намёт

Побытавы клопат

Крыжы і трактары — Курапаты сёньня (зъверху)
Свечкі за бязывінных ахвяраў (зълева)

Гарачая гарбата ратуе ад марозу

ПРАГРАМА ТВ З 21 ДА 27 СТУДЗЕНИЯ

Наша Ніва [3] 18 студзеня 2002

ПАНЯДЗЕЛАК,
21 СТУДЗЕНИЯ

БТ

- 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 13.00, 15.00, 18.00, 23.35 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10 "Грамадзянін начальнік". Сэрыял.
10.05 Арснаал. Праграма пра войска.
10.30 Тэлебаромэтар. Прагноз надвор'я.
11.00 "Сямейная повязі".
12.20 Чароўны куфэрак "Саюзмультфільму". "У яранзе гарыць агоню", "Песенка мышаняй", "Папялушка", "Салодкая казка".
13.20 "Сказ пра тое, як цар Пётар арапа ажану" (СССР).
15.20 "Жулі Леско".
17.00 "Грамадзянін начальнік". Сэрыял.
18.30 Зона Ікс.
18.45 Ж.-К. Ван Дам у баевіку "Ўзрывальник".
20.20 Відафільм "Дзяловая людзі".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 "Сямейная повязі".
22.40 Стадыён.
23.05 Плянта "АРТ".
23.50 Начны сэнс. А. Бандэрэс і В. Харэльсан у камедыі "Бі ў косць".

СТВ

- 6.00, 16.30 "Паўэр рэйнджэр, ці Магутныя рэйнджеры".
6.30, 16.00 "Цік - герой".
7.00, 15.30 "Неймаверны Халк".
7.30 "168 гадзін Менску".
8.20, 23.15 "Віртуальны съвет".
8.30 Камэдый "Больш, чым жыць-ці".
10.40 "1/52". Спортугляд.
11.00, 0.40 "М1". Музичная праграма.
11.30 "Дарма і Грэг".
12.00, 15.00, 18.00, 23.00 "24 гадзіны".
12.15 "Хто я".
12.45 "Дальнабойнік".
13.50, 21.30 "Каменская".
16.55 "Чарцяня".
18.15 "Пакуль гарыць съвечка...".
18.45 "Тэма дня".
18.55 "Прэм'ер-парад. "Сталічны".
19.00 "Футуркам".
19.30 Баявік "Сталёвай акулы".
22.45 "Афіша".
23.30 Футбольны кур'ер.
0.10 Музканал.

OPT

- 16.00 Вялікае мыцце.
17.00 Навіны.
17.30 "Зы лёгкай парай!"
18.00 Чакай мянэ.
19.00 "Хто хоча стаць мільянэрам?".
20.00 Час.
20.40 "Мяжа. Таежны раман".
21.45 Незалежнае расысьледаванье.
22.30 Начны "Час".
23.00 "На футболе".
23.30 "Начная зъмена".

PTP

- 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
16.30 Дээтктыу "Інадром".
18.00 Фільм "Тытанік".
19.35 Мяццовы час. Весткі - Маскава.
19.55 "Ніна. Расплата за каханье".
20.55 "Пуаро Агаты Крысыць. Прывяды кухаркі з Клэпхем".
22.15 Мяццовы час. Весткі - Маскава.
22.30 Фільм "Цялец".
0.25 Прагноз надвор'я.

Культура

- 9.15 "Рамантыка рамансу".
9.40, 16.40 "Клерк-Міністар-Прэзыдэнт". Дак. фільм.
10.30 "Легенда пра злога волата".
Мультфільм.
10.45 "Сфэры".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 Разам з Фафалем.
12.00 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".
12.25 "Ангелія аднага вершу".
12.30 "Пад засенюю кедра". Дак. фільм.
13.00 "Культурная рэвалюцыя".
13.50 С. Пракарф'еу. Сціта з балету "Папялушка".
14.05, 22.10 Кароткамэтражныя маст. фільмы.
15.10 "Навальнічны камяні".
15.35 Мультфільмы.
16.05 Alma mater.
17.40 "Век Рускага музею".
18.10 Канцэрт ізраільскага філярманічнага аркестру.
20.40 "Ігар Маісеев. Акадэмік танцу".
21.20 "Што рабіць?"

HTB

- 7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сеньня.
7.15, 12.45 У запас.
7.40 Карданы вал.
7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
7.55, 14.40, 17.40

- 8.25 Служба выратаваньня.
9.25 Надоечы.
10.35 Лялькі.
11.25 Камэдый "Набожная Марта", 1-я сэрыя.
13.20 Ток-шоу "Прынцып "Даміно".
15.25 Дээтктыу "Памылка рэзыдэнта". 1-я сэрыя.
16.50 Скаванасьць.
18.35 Герой дня.
18.55 Балык "Груз без маркіроўкі".
21.55 "Хуткая дапамога".
23.25 Гардон.

TB 6

- 6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 Ціпер.
6.10, 6.35, 7.15, 7.35, 8.25 Дзень за днём.
7.50 Назло.
8.00, 8.15, 8.45 "Сямейная повязі".
8.30 "Сімейная зъмена".
8.45 Гардон.

CNN

- 7.00 Навіны бізнесу.
11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 2.00, 3.00, 5.00, 6.00 Сусветныя навіны.

БТ

- 9.00, 9.15, 9.45 "Сімейная зъмена".
9.40, 16.30 "Поль Робсан". Дак. фільм.

PTP

- 10.00 Business Central.
11.30, 14.30, 17.30, 0.30, 3.30 Навіны спорту.
12.30, 19.30 Міжнародны рэпартараж.
13.00, 16.00 Сусветныя бізнесу.
13.30, 19.30 Міжнародны рэпартараж.
14.00, 17.00 Дарожныя дзвінкі.
14.30 Фільм "Міжэйк рэфарматарау".
15.00 "Навальнічны камяні".
15.35 "Музыка, дапамажы...".
16.05 "Расейскі кур'ер".
17.50 Палацаўская тайны.

ЭУраспорт

- 18.15 "Гранд".
19.15 "Партытуры не гараць".
19.45 Дабранач, дзеци!
20.00 "Цытаты з жыцьця".
20.40 "Мільён у шлюблым кошыку".
21.00 "Легенда пра Тыля".
21.30 Парыскі часопіс.
22.30 Вострасюжэтны фільм "Бугай".
0.20 Прагноз надвор'я.

Kультура

- 9.15 "Залаты п'едэстал".
9.40, 16.30 "Поль Робсан". Дак. фільм.

БТ

- 10.00 "Жабяня шукае тату". Мультфільм.

PTP

- 11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.

БТ

- 11.45 Разам з Фафалем.

HTB

- 12.00 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".

OPT

- 12.15 "Дээтктыу "Лёс рэзыдэнта". 1-я сэрыя.

TB 6

- 12.30 "Мален'кія Айнштайні".

CNN

- 12.45 "Сімейная зъмена".

БТ

- 12.50 Надоечы.

PTP

- 13.00 "Сімейная зъмена".

БТ

- 13.15, 16.30 "Паўэр рэйнджэр, ці

HTB

- 13.30, 16.00 "Цік - герой".

OPT

- 13.50, 15.30 "Неймаверны Халк".

TB 6

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 1-я сэрыя.

CNN

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 2-я сэрыя.

БТ

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 3-я сэрыя.

PTP

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 4-я сэрыя.

БТ

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 5-я сэрыя.

HTB

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 6-я сэрыя.

OPT

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 7-я сэрыя.

TB 6

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 8-я сэрыя.

CNN

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 9-я сэрыя.

БТ

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 10-я сэрыя.

PTP

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 11-я сэрыя.

БТ

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 12-я сэрыя.

HTB

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 13-я сэрыя.

OPT

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 14-я сэрыя.

TB 6

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 15-я сэрыя.

CNN

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 16-я сэрыя.

БТ

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 17-я сэрыя.

PTP

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 18-я сэрыя.

БТ

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 19-я сэрыя.

HTB

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 20-я сэрыя.

OPT

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 21-я сэрыя.

TB 6

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 22-я сэрыя.

CNN

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 23-я сэрыя.

БТ

- 13.50, 15.30 "Памылка рэзыдэнта". 24-я сэрыя.

PTP

Наша Ніва [3] 18 студзеня 2002

ПРАГРАМА ТВ З 21 ДА 27 СТУДЗЕНЯ

9

2-я сэрыя.
16.55 Увага! Пашук!
18.35 Герой дня.
18.55 Баявік "Атрад выратаваньня".
22.00 Зусім сакрэтна. Інфармацыя да раздуму.
23.25 Гардон.

ТБ 6

14.00, 16.00, 18.00, 20.00 Цяпер.
14.20 Тэлекрама ў Менску.
14.40, 17.40 Дарожны патруль.
15.00 "100 чудаў съвету". Гісторыя прыліваў: пена і глеісты скакун".
16.35 "Дэтктыў Нэш Брыджа".
18.45 "Агент нацыянальнай бяспекі-І".
20.35 Тушыце съявіло.
20.50, 23.35 "За шклом". "Апошні біфштэкс".
22.00 Грані.
22.45 "Без пратаколу".
0.05 "Першы музычны канал".

CNN

7.00 Навіны бізнесу.
11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 2.00, 3.00, 5.00, 6.00 Сусветныя навіны.
10.00 Business Central.
11.30, 14.30, 17.30, 0.30, 3.30 Навіны спорту.
12.30, 19.30 Міжнародны рэпартараж.
13.00, 16.00 Сусветныя бізнес.
18.30, 22.30, 5.30 Пытальніне-адказ.
21.30, 23.30 Сусветныя бізнес сэньня.
0.00 Погляд знутры.
1.00, 6.30 Фінансавая гадзіна.
2.30 Міжнародныя кэрэспандэнты.
4.00 Лары Кінг

8.15 "Зямля хаханьня". Сэрыял.
9.10 "Самі з вусамі".
9.40 "Слабе зывяно".
10.35 "Падарожная нататкі".
10.50 Бібліяманія.
15.00 Сэрыял "Мяжа. Таежны рабін".
16.00 Вялікае мыцьцё.
17.30 Дакументальны дэтктыў.
18.00 "Зямля хаханьня". Сэрыял.
19.00 Поль цудаў.
20.00 Час.
20.35 "Забойная сіла. Службовая адпаведнасць".
21.40 Новыя "Сакрэтныя матэрыялы".
22.30 "Іншы час".
23.25 Футбол. Міжнародны турнір "Кубак чэмпіёніў Садружнасці-2002". Паўфіналы.

PTP

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Фільм "Ханна д'Арк".
9.05 Новыя "Старая кватэра".
10.30 "Санта-Барбара". Сэрыял.
16.30 Плянёта КВК.
17.00 Прас-клуб.
18.00 Фільм "Аўтастоп".
19.35 Мясяцы час. Весткі-Масква.
19.55 Сэрыял "Лэздзі-бомж".
20.55 Вострасюжэтны фільм "Ваўкарэз".
22.55 Вострасюжэтны фільм "Блайд".
1.00 Прагноз надвор'я.

Культура

9.15 Партытуры не гарашь.
9.40, 16.35 Разуменне. "Мы і камптары".
10.30 "Вэрліёка". Мультфільм.
10.45 "Цытаты з жыцця".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 Разам з Фафалем.
12.00 "Ох, ужо ётых дзеткі!" Мультсэрыял.
12.15 Чым жыве Расея.
12.30 Музычныя дамы.
13.00 "Легенда пра Тыла". Маст. фільм.
14.15 "Бывайце, Ленінскі горы".
Дак.фільм.
14.45 Улада факту.
15.10 "Навальнічны камяні". Сэрыял.
15.35 "На зямлі патримайце мненіе".
16.05 Сэнсацыя! Сэнсацыя? Сэнсацыя...
17.50 "Хто там..."
18.15 "Гранді". Сэрыял.
19.15 "Міхайл Булгакаў. Чорныя снегі".
19.45 Дабранач, дзеци!
20.00 "Царская ложа".
20.40 "Дочкі караля". Маст. фільм.
22.30 1001 апoved пра кіно.

HTB

7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сеньня.
7.15, 12.45 У запас.
7.40 Караданы вал.
7.50 Пяць хвілін з Наважонавым.
7.55 Вялікія гроцы.
8.05 Смачныя гісторыі.
8.25 Вандрабокі натураліста.
9.25 Свяга гульня.
10.10 Свага! Пашук!

TB 6

5.45, 14.40, 17.40 Дарожны патруль.

6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 8.00, 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00 Цяпер.

6.10, 6.35, 7.15, 7.35, 8.25 Дзень за днём.

6.45 Тушыце съявіло.

7.50 Назло.

9.00, 18.45 Сэрыял "Агент нацыянальнай бяспекі-І".

7.00, 15.30 "Неймаверны Халк".

7.30 "Прынцэса Сысы". Мультсэрыял.

8.00, 18.45 "Тэма дня".

8.10, 23.15 "Віртуальны съвет".

8.20, 18.55 "Прэм'ер-парад "Сталічны".

8.25 "Сынеданыне з Лікай".

8.30 Мэліадрама "Дзіаке хаханьне".

11.00, 22.45 "Аўтапанарама".

11.15, 22.35, 1.30 "Мі".

Музычная праграма.

11.30 "Дарма і Грэй". Сэрыял.

12.00, 15.00, 18.00, 23.00 "24 гадзіны".

12.15 "Агентства". Сэрыял.

12.50 "Ня з гэтага съвету". Дак. фільм.

13.50, 21.30 "Каменская". Сэрыял.

16.55 "Чарыня". Тэленавязля.

18.15 "Мэдысан-авэнію".

19.00 "Сымпсаны". Мультсэрыял.

19.30 Баявік "Людзі-зені".

23.25 Драма "Багі і монстры".

OPT

7.00 Навіны бізнесу.

11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 2.00, 3.00, 5.00, 6.00 Сусветныя навіны.

10.00 Business Central.

11.30, 14.30, 17.30, 0.30, 3.30 Навіны спорту.

12.30, 19.30 Міжнародны рэпартараж.

13.00, 16.00 Сусветныя бізнес.

CNN

7.00 Навіны бізнесу.

11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 17.00,

18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00,

23.00, 2.00, 3.00, 5.00, 6.00 Сусветныя навіны.

10.00 "Самі з вусамі".

11.30 "Ляжыці".

12.30 "Ляжыці".

13.00 "Ляжыці".

14.00 "Ляжыці".

15.00 "Ляжыці".

16.00 "Ляжыці".

17.00 "Ляжыці".

18.00 "Ляжыці".

19.00 "Ляжыці".

20.00 "Ляжыці".

21.00 "Ляжыці".

22.00 "Ляжыці".

23.00 "Ляжыці".

24.00 "Ляжыці".

25.00 "Ляжыці".

26.00 "Ляжыці".

27.00 "Ляжыці".

28.00 "Ляжыці".

29.00 "Ляжыці".

30.00 "Ляжыці".

31.00 "Ляжыці".

0.00 "Ляжыці".

1.00 "Ляжыці".

2.00 "Ляжыці".

3.00 "Ляжыці".

4.00 "Ляжыці".

5.00 "Ляжыці".

6.00 "Ляжыці".

7.00 "Ляжыці".

8.00 "Ляжыці".

9.00 "Ляжыці".

10.00 "Ляжыці".

11.00 "Ляжыці".

12.00 "Ляжыці".

13.00 "Ляжыці".

14.00 "Ляжыці".

15.00 "Ляжыці".

16.00 "Ляжыці".

17.00 "Ляжыці".

18.00 "Ляжыці".

19.00 "Ляжыці".

20.00 "Ляжыці".

21.00 "Ляжыці".

22.00 "Ляжыці".

23.00 "Ляжыці".

24.00 "Ляжыці".

25.00 "Ляжыці".

26.00 "Ляжыці".

27.00 "Ляжыці".

28.00 "Ляжыці".

29.00 "Ляжыці".

30.00 "Ляжыці".

0.00 "Ляжыці".

1.00 "Ляжыці".

2.00 "Ляжыці".

3.00 "Ляжыці".

4.00 "Ляжыці".

5.00 "Ляжыці".

6.00 "Ля

“Не пагаджаюся з тым, з чым

Гутарка з ізраільскім пісьменьнікам Этгарам Керэтам

— Ужо больш за год не бывае такога дня, каб у газетах не зявілася інфармацыя, што ў Ізраілі зноў адбылося нешта нядобрае. Глядзіце навіны: у Хайфе зявіўся палестынскі камікадэз, у выніку быў паранены 11 чалавек. За колькі дзён да таго ў Ерусаліме ў Хайфе загінулі ад замахаў 26 чалавек. Як можна жыць у такой атмасфэры?

— Непадалёк ад майго дому за апошнім некалькі гадоў было зь пяць выбухаў. Ну што ты тут зробіш? Нічога. Ідзеши па цыгары альбо выпіць і ня думаеш, што раз узъяліш у паветра. Гэта лепей, чым баяцца.

Але гэта, відаць, неяк ненармальная, што ў такай сітуацыі людзі жывуць, нібы нічога не адбываецца. Увечары зьбираешся на імпрозу, а па тэлевізіі кажуць, што недалёка адбыўся выбух. Але ці ня лепей ісці на банкет, забыцца, чым сядзець дома й баяцца? Гэта гаворка пра этикет, пра добрыя манеры, пра густ, пра тое, ці можна апрануць чырвоную кашулю да блакітных нагавіцаў.

Альбо ці можна ў дні тэрарыстычных атак паказваць па ізраільскай тэлевізіі “крамы на канапе”? Некаторых кажуць, што можна, бо гэта сігнал, што мы моцныя, здухаем ператрываць пагрозу. А ці выпадае паказваць тады рэкламу? Камэрцыйныя станцыі кажуць, што трэба, бо яны без рэкламы зблекнутуюць.

Усё гэта разам — нешта на-кшталт дыялёту пра чалавечую натуру: што нам можна, ці выпадкам ня цেшымся мы замнога альбо замала? Калі ты галодны — ясі, калі змучаны — сьпіш, калі выбу-хе бомба — прызываючаясь да гэтага крывавага вар'яцтва.

— Некалькі год таму, калі ў Бэлфарыце яшчэ выбухалі бомбы, я ехалі ў туслісім прац Плаўнай Юрланды. Гармідар, галас — і раптоўная ціша, бо па радыё перадаюць навіны: людзі хочуць пачуць, ці не адбыўся дзі выбух. Тое ж я бачыў і ў Ізраілі, хоць быў там у час міру.

— Калі ў Нямеччыне выйшла мія першая кніга, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* адгукнулася на яе вельмі ўхвалнай рецензіяй. Там палічылі, што кніга была гра-тэскам, як я пісаў пра тое, што на зямлі абяцанай на пачатку кожнай гадзіны ўсе прыціхаюць — слухаюць навіны, што на зямлі абяцанай падарожнічаюць з пісталетамі й карабінамі, як на Дзікім Захадзе. А я ж толькі апісваў рэчаіснасць, якую бачыў за акном. Многія мае-знаёмія — універсітэцкія вы-кладчыкі, мае сібры — ходзяць з пісталетамі, як нейкія шэрыфы... Шмат тох літніц, што мае творы — звычайныя сабатаў.

— Што значыць “сабата”?

— Калі я пачынаў пісаць, у Ізраілі панавала думка, што не пра ўсё можна пісаць, не пра ўсё можна пыткаваць. Калі краіна знаходзіцца ў стане вайны, мы мусім падтрымліваць адзін аднаго, а не крыйткаваць.

— Маеце на ўвазе самацэнзуру?

— У ізраільскай традыцыі пісьменнік мусіць быць прагматыч-

Этгар Керет

ным і канструктыўным — як біблійны прарок. Пісьменнік кажа ўрадзе: зрабіце тое ѹ тое, кажа людзям: вы мусіце галасаваць за тых і тых, намаўляе іх да канкрэтных палітычных рашэнняў, і палітыкі ахвотна сустракаюцца з пісьменнікамі, шукаюць іхнае падтрымкі.

Я ж пішу пра тое, чаго трэба са-ромеца, што ёсьць неканструктыўным, я ніякіх парадаў не даю, выйсціцяў не падказваю, бо я сам часта ня ведаю, што рабіць, ці ёсьць выйсціцяў ў нейкай сітуацыі і дзе яно ёсьць, як яго шукаць. Я ня ведаю — і таму я ня пісваюся ў традыцыю.

Ці азначае гэта, што Вы не згадкаеце з пазыцыі Амоса Оза, які шмат гадоў скіляе ўрады да мірных перамоў з палестынцамі і глыбока заангажаваны ў палітыку?

Амос Оз — фантастычны пісьменнік, адзін з наймудрэйших людзей, якіх я калі-небудзь чуў. Аднак калі сказаць, што Оз паста-янна дамагаецца міру, шмат палестынцаў не пагодзяцца. Яны вам

Бэльгій Францы. Яе гэта зусім ня тъгыцца. Яна лічыць, што людзі ня ведаюць Прауды, а калі даведаюцца, адразу настане мір. Я зусім ня згодны з ёй.

А мой старэйшы брат — кіраунік руху за легалізацыю марыхуаны. Паслухаць, як яны з маёй сястры гавораць адно з адным, — гэта сапраўдны цырк! Яны стаяць на супрацьлеглых пазыцыях, але брат часта падказвае сястры, што належыць рабіць падчас дэмансстрацыі, каб паліцыя не магла законна прычапіцца. Гэта ў іх тады такая кааліцыя ўтвараеца.

Калісці я напісаў адну книжку спэцыяльнай для маіх пісьменнікаў. У дамове з выдавецтвам было агаворана, што адзін асобнік будзе надрукаваны ў артадаксалальным стылі: у хлопцах на карцінках былі пізы і ярмолкі, уступілі прысьвічэнне было выкананы на ідыш, бо жыды-артадоксы лепей размаўляюцца на ідыш, чым па-габрэйску. Сястра паказала кнігу рабіну, а той загадаў не даваць яе дзесяці, бо кніга не гаворыць ні пра якія жыдоўскія маральныя вартасці, а чытаць для прыемнасці — марнаваныя часу. Мне было вельмі прыкрай, але я не злуя на сястру, ведаю, што яна добры чалавек, лепшы, чым многія левакі, якія часта ѹ маюць правильныя погляды, але самі гаўнукі гаўнукамі будуць цябе падманваць, жанок

біць. Я быў пару месяцаў у Амэрыцы і пераканаўся, што найбольшыя лібералы будуць табе найбольшымі фашистамі. Яны гатовыя цябе за-стрэліць, калі ты курыш у грамадкі месцы, аблікоў памяямі, вартабе ўжыць мужчынскую, а не жаночую форму слова, вартабе скажаць “пісьменнік”, а не

Найбольшыя лібералы будуць табе найбольшымі фашистамі. Амазонская джунглі яны бароняць, а насельнікі тых джунглі ў ім да лямпачкі

скажуць, што Оз — тыповы ізраільскі кансерватор...

Для мяне Оз — вельмі важная постаць, чалавек, адказны за тое, што ён робіць. Але мы зь ім розныя людзі, і розная нашаі адказнасць. Мы жывем у краіне надзвычай заі-дзялігізованай, у якой людзі часта забываюць, што апроц палітыкі ѹ ўжыць і іншыя важныя справы. Глядзіш на тэлевізіі праграму “Спатканыне ѹ цемеры” і чуеш, што першыя пытаныне да дзяячынны гучыць так: “Ці прыгожая ты?”, а другое: “За якую партыю галасуеш?” Гэта ж нейкае вар'яцтва!

Мая старэйшая сястра — ультрапакіярствыўная жыдоўка. У яе дзесяці дзяцей, яна жыве ў Мэа Шарым — артадаксальнай частцы Ерусаліму. Шмат хто на мяне злую, што я падтрымліваю зь ёй кантакты, што я яе люблю. Яны пытаюцца: “Як ты можаш любіць катоўшы з такімі палітычнымі, рэлігійнымі, грамадzkімі паглядамі?” А я могу...

— А што думае сястра?

— Падчас дэмансстрацыі ультрапакіярствыўная жыдоўка. У яе дзесяці дзяцей, яна жыве ў Мэа Шарым — артадаксальнай частцы Ерусаліму. Шмат хто на мяне злую, што я падтрымліваю зь ёй кантакты, што я яе люблю. Яны пытаюцца: “Як ты можаш любіць катоўшы з такімі палітычнымі, рэлігійнымі, грамадzkімі паглядамі?” А я могу...

“пісьменніца” — нават калі ангельская мова для цябе чужая, а таму ты маеш права рабіць памылкі. Амазонскія джунглі яны бароняць, а насельнікі тых джунглі ў ім да лямпачкі.

— Таму палестынцы лічаць, што ізраільская прыхільнікі міру, кшталту Оза, кансерваторы?

— Палестынцы лічаць, што Оз — правы па сваіх поглядах, бо ён сцьвярджае, што калі нейкай палестынскай тэрарыстычной групouка падрыхтуе замах супраць Ізраілю, дык Ізраіль мае права пад-рэздзіц атаку, застrelіць іх. Палестынцы такою не разумеюць, лічаць, што раз чалавек жадае абараніцца таім чынам, значыць ён злікі правы.

Калі на Блізкім Усходзе людзі гавораць пра мір, гэта зусім не азначае, што яны насамрэч гавораць пра мір. Шарон гаворыць пра “бясъпечны мір”, а мір заўжды насяе небясьпеку: забіваць ворагаў больш бясълечна, чым жыць у міры. Палестынцы кажуць пра “справядлівы мір”, але мір ёсьць кампрамісам, а кампраміс — ад-маўленне ўласнай рацыі, таму мір несправядлівы. Арафат і былы прэм’ер Ізраілю Эгуд Барак казаў пра “мір адважных”. Але ж адважным людзям мір не патрэбны, ад-важнымі страляюцца, кідаюцца бутэлькамі з запалнай сумесцю.

Дыялёт на Блізкім Усходзе падобны да двух асобных маналёгіў — абодва бакі гавораць, але яя слушаюць. Ізраільцы перакана-ны, што ў палестынцаў таі самы склад мысльенія, як і ў іх, і таму яны лічаць, што ведаюць, чаго хо-чуць палестынцы. Гэта ілюзія, але

у нас ёсьць глыбокая патрэба зна-ходзіць сабе такіх віртуальных палестынцаў. А палестынцы шукаюць віртуальных ізраільцаў.

Ізраіль — краіна, прасякнутая Захадам, заходнім менталітасцю, дзе пануюць заходнія вартасці, культура. Палестына — не. Вось сустракаўся Барак з Арафатам і думай, што дакладна ведае, чаго

**Вечная ахвяра ня
устане спачуваць,
ёй кажаш, што табе
нешта баліць, а яна:
“Табе баліць? Што ты
ведаш пра боль? Вось
каму баліць, дык гэта
мне”**

хоча Арафат. Тым часам Арафат хацеў нечага зусім іншага і бўй перакананы, што Барак мусіць ведаць, чаго ён хоча. Іншай кажучы, калі ізраільцынне казалі пра мір і палестынскую дзяржаву, палестынцы думалі: яны кажуць, што зараз сідуць на свае самалёты й паліцаць у Польшчу, ЗША, Францыю, бо яны ж адтуль прыехалі, там іхныя дамы. А ізраільцынне, слушаюць палестынцаў, верылі, што палестынцы кажуць: нам падбаеца, што вы вэстэрнізуете Блізкі Усход, што вы прыносіце сюды заходнія вартасці, дэмакратыю.

— Ці насамрэч гэтыя культурны разніцы настолькі моцны?

— Ён велізарны! Ізраіль — гэта самая дзіўная і шалёная краіна ў свеце. Ен ляжыць пасярод Блізкага Усходу, у сэрыі пустэльни, там стаіць сяпякота 40 градусаў у цені, а людзі ходзяць у гарнітурах, слу-хаюць на конкурсах Эўрапі, ганя-юць футбольны мяч на Кубак УЭФА і так сабе ўжыць, што яны жывуць у Эўропе, недзе паміж Францыяй і Польшчай. Яны не зауважаюць, што гэта не Эўропа, што наваколье зусім іншае: іншай ежа, іншай менталітасць, іншай жыўцінне часу.

Большасць маладых людзей у Ізраілі ў якасці другой (пасяля ангельской) мовы ў школе выбіраюць французскую. Навошта некаму ѹ Ізраілю французская? Ніхто не вывучае арабскай, хця насыя су-сёдзі размаўляюць па-арабску. І гэта зусім не ад ляноўты.

Ты ходзіш у школу 12 гадоў, ведаеш на памяць Гоголя і Чэхава, а за вонкімі бачыши вярблідаў, якія ідуць праз пустэльни, ведаеш Да-стасеўскую, але яя ведаеш анічога, што датычыць гэтага месца. І гэта накладаецца на ізраільска-палес-тынскі дыялёт.

Калі я бачыў размову Барака з Арафатам, у мяне было ўражанне, нібы я бачу шэфа амэрыканскай фірмы “Хай-тэх”, які вядзе перамовы з арабскімі шэйхамі. Яны не маглі паразумецца, размаўляюць на розных мовах, Барак казаў кампілімэнты Арафату, а той думаў, што на яго нападаюць. Барак хацеў вырашыць спраўу за піць хвіліну, а для Арафата час мае зусім іншае вымірэнне. Рэшце, яні гаварыць пра вяртаныне зямлі так, нібы ха-цеў дасць палестынцам калядны падарунак. Але яя можа быць калядным падарунаком тое, што павінна належыць табе.

Мой прыяцель, які працуе ў агенцтве “Ройтэрз”, распавядаў, што 40% ахвяраў вулічных боек гінучы ад уласных куляў — ізраільцыне выпадково трапляюць на ізраільцаў, а палестынцы — у ізраільцаў. Тым часам палес-

тынцы ў кожнай сімерцы, нават аўтамабільной аварыі, вінаваць ізраільцаў. Палестынскі дзеяч Файсал Гусэйн памёр ад раку, але Арафат сказаў, нібы рак развіўся з-за таго, што трох месяцаў таму ён удыхаў ізраільскага съездачнага газу падчас разгону дэмансстрацыі. Калі я такое чую, я яня думаю, што арабы маняць, але — што яны ўжываюць мэтафары. Калі яны кажуць: “У нашую вёску ўвайшлі 200 ізраільскіх салдат”, — гэта азначае, што насамрэч іх у

Наша Ніва [3] 18 студзеня 2002

КУЛЬТУРА

11

пагаджаеща мой

На палестынскім баку адбываецца нешта падобнае, там шмат хто думает, што ўзрываць людзей, якія ядуць марцыпаны ў кавярні, нядобра. Калі палестынцы хочуць дапамагчы ізраільскай лявіцы, яны мусіць паказаць, што забіваць людзей у кавярнях — гэта дроніна, яны мусіць спачуваша табрэйскому болю. Калі б быў палестынцам, я б змагаўся за сваю краіну — у гэтым я не сумняюся. Але я не хацеў бы несыці адказнасць за забойствы людзей, зынішчаных толькі таму, што яны жыды, бо гэта называецца этнічнай чысткай, гэта нацызм.

Адзіны голас, які Ізраіль сёньня чуе ад палестынцаў, — гэта замахі бомбы, хаця палестынцы зноў съцвярджаюць, што вядуць інтыфаду — дзіцячае паўстанне камянёў супраць ізраільскіх танкаў. Аднак гэта няпраўда. Калі палестынцы распачалі тулу інтыфаду, яны маглі быць пэўныя, што выйграюць, бо праўда была на іхным баку. Цяпер усё іншай. Калі кажаш съвету, што хочаш справядлівасць, ніхто табе яе ні дасыць, калі сам чыніш несправядлівасць.

— Гэтая сітуацыя нагадвае заганнае кола.

— Руйнаваць заўжды лягчай, чым будаўцаць. Экстремісты добра ведаюць, што рабіць, а памяркоўныя губляюцца. Я ведаю мнозства асобаў, якія калісці займаліся палітыкай, а сёньня ўцякаюць у бізнес, у навуку, бо на ведаюць, што яны могуць зрабіць.

— Ці ведаеце Вы якога-небудзь палестынца, які прыйдзе да Вас і скажа: я разумею твой боль, я не падтрымліваю тэрарызму, я з табой?

— Я ведаю палестынцаў, якія мяркуюць так, але ці прыйшлі б яны да мяне дамоў — я думаю. Я ведаю, ці змаглі б яны нешта такое сказаць адкрыта, бо палестынскія мэдыі кантралююцца ўладамі. Мае палестынскія знаёмцы паўтараюць, што з "Хамасам" яны ня згодныя, часам нават кажуць, што з уладамі аўтаноміі яны ня згодныя.

Большасць маладых у якасці другой (пасля ангельскай) мовы выбіраюць французскую.

Навошта некаму ў Ізраілі французская? Ніхто не вывучае арабскай, хация нашыя суседзі размаўляюць па-арабску

Маючи адно пячэнне, можна атрымаць ці ўсяго па палове, ці ажно па палове

цаў, гэта зъяніла б дэмографічную сітуацыю. Я аглядаю Блізкі Ўсход і нідзе, акрамя Ізраілю, ня бачу дэмакраты. Я не хачу праз 20 гадоў быць меншынёй у таталітарнай мусульманскай дзяржаве.

— Ці шмат людзей думаюць гэта камсама, як ты?

— Ізраільскім правым я могу здавацца недапушчальна левым, многім палестынцам — фашыстам. Але я лічу, што мушу казаць і пісаць тое, што кажу і пішу, бо на працягу ўсёй гісторыі Ізраілю і ізраільска-палестынскага канфлікту людзі, што жывуць тут, гаварылі толькі лёзунгамі. Сітуацыя вельмі складаная. Тут ніхто ня будзе на ста працэнтую щасцілів, я ня думаю нават, што пасыль падпісаныя мірнага пагадненія абодва бакі будзут дастатковая зарадленія. Аднак — маючи адно пячэнне, можна атрымаць ці ўсяго па палове, ці ажно па палове.

У эсэ для *Die Zeit*, у якім я імкнуўся паказаць псыхалагічны стан ізраільцаў, я пісаў, што пасыль 1945 г. жыды ў Ізраілі

вяла. Адзін стукне па мячыку — другому мячыку зломіць нос. А сам ён не вінаваты, бо ён усяго толькі мячык, своеасаблівая ахвяра гульні.

— Калі Вы апошні раз размаўлялі пра гэта з палестынцамі?

— Праз Інтэрнэт — увесі час. Але твар у твар — калі быў апошнія раз у Амэрыцы. Я спаткаў палестынскага пісьменніка, які жыве ў Рамалаху. Ён прапанаваў мне, каб пасыль вяртання я наведаў яго дома. Я ня ведаў, што адказаць, бо ведаю, што палестынцам цяжка прыехаць у Ізраіль, але мне ў Рамалах — яшчэ цяжэ. Мы можам сустэрэцца ў Парыжы, у Цюрыху — скрозь, толькі не ў слабе дома. У ЗША мы былі найбліжэйшымі сябрамі, разумелі з ходу тое, чаго я цямілі амэрыканцы, нам падабалася адна я тая самая ежа, адна я тая самая музыка. Калі нашы бамбардуюць Рамалах, я дасылаю яму мэйл: ці ѿсё ў цябе добра? Калі тэрарыст-камікадз падрывае сябе ў Ізраілі, ён піша мне. Вось наш дыялог.

— А калі пагаворыше як людзі?

— Ня ведаю. Я пэўны, што перад намі ёсьць нейкае выйсьце, але мы ня ўмеец яго знайсці, ня ўмеец стварыць анічога канструктыўнага. Калі я настроены альтымістична, думаю, што з мірам — як з новым абуткам: ты яго выбіраеш, ён табе цісьне, намульвае мазалі, і толькі праз нейкі час ты можаш спакойна насіць гэты халерыны абутак. Можа, і мір — праблема часу.

Аднак калі я не ў гуморы, я нагадваю сабе гісторыю Ізраілю. Ужо шматкроць мусіў быць мір, і заўжды яго няма. А мы ж не заўсёды будзем выиграваць. Можа, некалі, у найгоршым выпадку, у нас нават ня будзе сваёй краіны.

— Даўк, можа, эміграцыя?

— Якая эміграцыя? Гэта нялягтка, асабліва для дзяцей, ацалелых ад Галакосту, і для чалавека, які на асабістым досьведзе звязаў антысімітізм за мяжой. Я думаў, што антысімітізм — гэта трывізньне мінуўшчыны, ажно не. Неяк я сядзеў у бары ў Будапешце і сказаў бармену, што я з Ізраілю, даўк ён задраў кацулю і паказвае мне татуёруку — нямецкага арла. Гаворыць: "Мой дзед пару дзясяткаў жыдоў забіў, а сам я, — кажа, — запозна нарадзіўся". Што з таго, што потым ён сказаў, што нашае спатканье для яго — нязыкілы досьвед, бо ён дагэтуль ня бачыў жыда, які б так адважна прызнаўся ва ўласным жыдоўстве.

Аднак, зь іншага боку, я не хацеў бы жыць у Ізраілі, у якім не было б авалязковых умоваў для жыцця. Я маю на увaze ня толькі фізічную бяспеку, але і поўную нязгоду з палітыкай папярэдніх урадаў. Шмат жыдоўскіх пісьменнікаў жылі і тварылі ў дыяспары. Але я жыву не ў дыяспары, я ў Ізраілі. Гэта мае жыццё, я ізраільянін. Толькі я прыгледаюся да Ізраілю і часта не пагаджаюся з тым, з чым пагаджаецца мой народ.

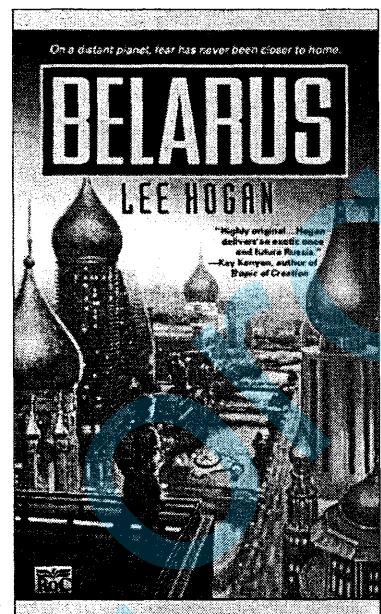
Паводле Gazety Wyborczej

бібліятэка Плянэта Беларусь

На пачатку лютага ў амэрыканскіх кнігарнях з'явіўца кнішка невядомага дагэтуль аўтара Лі Гогена (Lee Hogan) з кароткай назвай "Беларусь".

Кнішка ўмягкай вокладцы, якую выпускае ў сувеч выдавецтва *New American Library*, мае 416 старонак і каштует нядорага — 7 доляраў. Найбуйнейшая інтэрнэт-кнігарня — *Amazon* і *Barnes&Noble* — ужо прымаюць на кніжку папярэдняя заказы. Але няхай шаноўныя нацыяналісты і беларусазнаўцы не сльпшаюцца дастаўца свае крэдытныя карткі або тэлефанаваць сябрам у Амэрыку. З нашай "сінявакай" кніжку Лі Гогана лучыць адно называ.

На вокладцы "Беларусь" — футорычны пэйзаж з касмічнымі караблямі ў "цыбулінамі" расейскіх праваслаўных цэрквеў над невядомай рачкай. А фабуля — гэта фантастычная аповесць даволі прадказальнай. Андрэй Міраненка, магнат Зорнай рэспублікі ў далёкай-далёкай будучыні, наважаўся пабудаваць адраджаную, лепшую Расею на купленай ім плянэце Беларусь. Аднак эмрочная рэальнасць перашкаджае зьвязаць ягонымі мараў. Зорная распубліка распадаецца на часткі, якія, зусім як постсоветская краіна, будуюць сваё жыццё пасобку. На плянэце дзеянічнае наўлоўны забойца-маняк. Дыз загнаныя ў падполье быўшыя жыхары плянэты Беларусь не зъбираюцца саступаць яе базе бою. Што з гэтай кніжкі нам, беларусам? Нішмат. Адно, што яшчэ раз узўніліся, — гучнае ў нашай краіны імя, прыгожае, на вокладкі кніжак просіцца! А нашыя гарачыя галовы гэлага ня цніяць, ёсць пра нейкую "Літванію" летуцяць. Годзе, панове!

I.G.

дзе варта быць падзеі культуры

Канцэрт памяці Валер'я Фралова

22 студзеня, у аўторак, у касыціле Сьв.Роха адбудзецае канцэрт памяці беларускага габаіста Валер'я Фралова, саліста Філіармоніі, аднага з заснавальнікаў ансамблю "Кантабіле", які ўпершыню выканыў знакаміты Полацкі сыштак. На канцэрце выступяць легендарны ансамбль старадаўнай музыкі "Кантабіле", фагатыст Аляксей Фралоў і tryё "Вытокі". У праграме — музыка нямецкага, французскага і італьянскага барока, філязофскія рамантычны-экспрэсіяністычныя сузіраны для сольнага фаготу і, вядома ж, скрыты з "Полацкага сыштаку". Пачатак а 19-й.

Выставка Ігара Саўчанкі

У Музэі сучаснага мастацства адчынілася рэтраспектыўная выставка беларускага фатографа-канцептуаліста Ігара Саўчанкі. Больш адпаведны канцэрт для гэтай выставы быў бы ў гістарычным музэі: скожэты пераважнай большасці здымкаў — савецкія краявіды ў інтар'еры, анатымістычныя тыпажы калгасынікаў і чырвонаармейцаў. Ад сябе ўзяўшы нарадзіўся Ігара Саўчанкі, які ўзяўся за сэансавыя сінегамовыя здымкі, якія ўжо ўважаюцца класічнымі.

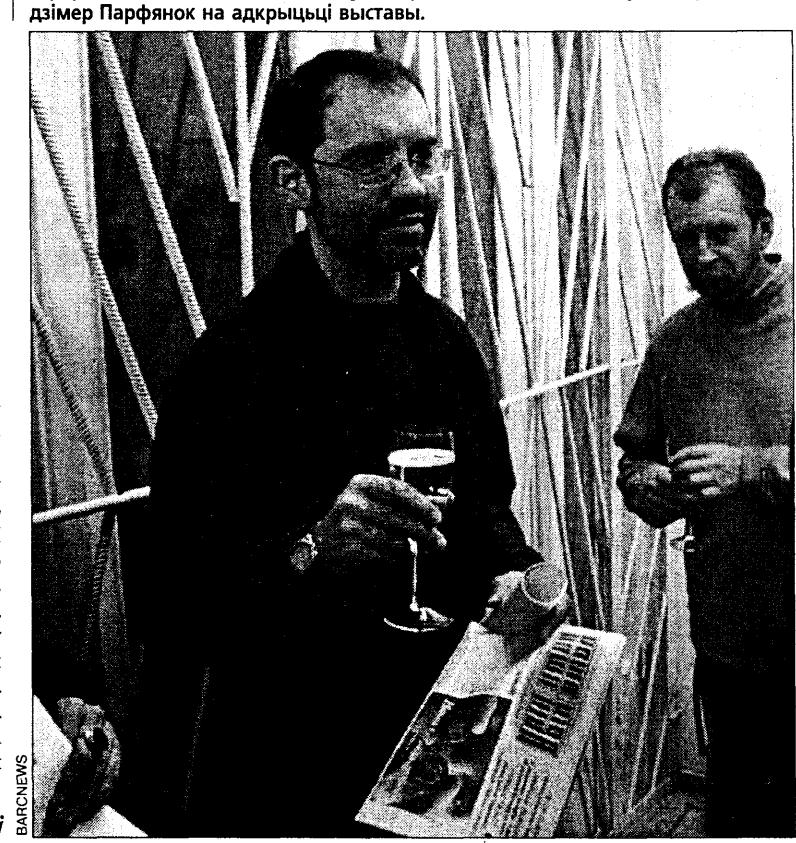
Дом масонаў — Галубку

10 студзеня ў Менску ў доме № 5 па Музичным завулку, вядомым як "Дом масонаў", адчыніўся Музэй гісторыі тэатральнай і музычнай культуры. Дагэтуль музэй, вядомы як "Гасцёўня ўладзіслава Галубка", месціцца ў Траецкім прадмесці. За 12 год працы ягоныя супрацоўнікі сабралі больш як 14 тыс. экспанатаў.

"Дом масонаў" быў пабудаваны на пачатку XIX ст., нейкі час там жыла сям'я Станіслава Манюшкі.

Ю.Б., М.Б.

А Уладзімер Парфянок выставіў свае новыя здымкі ў Цэнтры Гётэ (Дом літаратора). Выставка называецца "Напэўныя факты з месца падзеяў". На фота: Уладзімер Парфянок на адкрыцці выставы.

Падумайце — ад часу, калі Кемп-Дэвідзе Эгуд Барак прадставіў палестынцам сваю пропанову (ня буду съцвярджаць, што яна была найлепшай пропановай, але яна была такая, зь якой ужо можна жыць), палестынцы ня мелі нікіх зыскau, затое шмат страцілі, і кожны акт гвалту з іхнага боку толькі павялічвае гэтыя страцы. Яны ў шызафрэнічнай сітуацыі. Я ведаю хлопца, які фарбую дамы ў Ізраілі. Сустракаю яго на пачатку цяперашніх інтыфады, пытаясь: "Што ты робіш, калі не фарбую съценаў у Ізраілі?" Ён кажа: "Кідаюся камяніямі ў ізраільцаў". Калі ты гадамі кожны дзень зранку за нікчэмныя гроши фарбуюш ізраільскія дамы, а пасыль абеду кідаешся камяніямі, ты пэўна нейкі шызафрэнік.

Калі пытаешся ў палестынцаў, чаго яны хочуць, яны адказваюць: хочам права на вяртаныне. Я лічу, што ім патрэбная дзяржава, палова Ерусаліму, але права на вяртаныне... Мая мама з Варшавы, яна нарадзілася на Ерусалімскіх Алехах, сёньня ў тым доме банк. Што, яна мае вярнуцца па ўзаконенні? Калі б у Ізраілі пасялілася шмат палестын-

Цяпер ужо забыліся, што ажно да вайны 1914 г. падзел Эўропы быў вызначаны паводле Б.Дызраэлі: да Дунаю — Эўропа, а за Дунаем (у тым ліку Сэрбія, Румынія, Баўгарыя, Альбанія, Грэцыя) — Блізкі Ўсход. Польшчы, Беларусі і г.д. брытанцы зусім не заўважалі, бо Лёндан меў сымпатіі да расейскага імпэраторскага двара (эўрапейскага па крыві і выхаваныні!), захапляўся яго цывілізацыйскай роліяй на Ўсходзе.

На Заходнюю і Ўсходнюю Эўропу кантынэнт падзялілі "халодная вайна" і савецкія танкі на Эльбе пасля 1945 г. Нядоўга пратрываў Цэнтральная і Ўсходняя Эўропа па гарбачоўскай "перабудове" ды "аксамітных рэвалюцый", бо, як толькі Польшча, Чэхія і Вугоршчына апынуліся ў НАТО, падзел вярнуўся на кругі свае — проста Эўропа (гэта яны) і Ўсходняя Эўропа, альбо Блізкі Ўсход (гэта мы).

Алесь Чобат

БЕЛАРУСЬ У ЭЎРОПЕ

UNDERDOG!

Наша "вяртаныне ў Эўропу" чымсьці нагадвае калянізацію Амэрыкі. Спачатку Бостан зь Нью-Ёркам апанавалі англосаксы, для якіх каляністы наступнай хвалі — немцы альбо ірляндцы — былі недачалавекамі, "падсабачнікамі". Потым палякі і украінцы былі такімі же недачалавекамі адносна немцаў з ірляндцамі. Нарэшце, пузэртарыканцы і другія "лацінасы" выявіліся недачалавекамі адносна палякаў. Цяпер "падсабачнікі" адносна пузэртарыканцаў — гэта "выхадзец з былога СССР"...

Тое самае з "вяртанынем у Эўропу": Спачатку палякі, чехі і вугорцы. Потым славенцы, харваты і славакі. За імі эстонцы, латышы і літоўцы. Пасля румыны з баўгарамі. А вось украінцы, беларусы, сарбы, македонцы і ўся Расейская Фэдэрацыя — гэта па-ранейшаму нават не "падсабачнікі", але Блізкі Ўсход.

RACEY

Нам абрыйдла ўласная самарусіфікацыя, якая сталася незваротнай, нас душаць начамі кашмары. Што будзе зь беларусамі, калі расейскі драпежніцкі капитал іх прыватызуе? Беларусы проста ўпэўнены, што з прыватызованага прадпрыемства многія павялятаюць... А як жа ж! Бо мы ўтрох аду на лямпачку закручем — адзін стаць на падстаўцы і трываема лямпачку, другі туу падстаўку круціць, а трэці бегае вакол і махае рукамі, каб роўна заходзіла...

Без расейскага капитала беларуская гаспадарка прости ляшніца. Ёй гроши патрэбныя. А гроши на маюць нацыянальнасць.

Расейская Фэдэрацыя пачатку XXI ст. і Расейская Імпэрыя канца XIX ст. — гэта дэ́зье розныя дэ́зяржавы. А без "імпэрыялізму" Расей рассыпецца. І будзе не адна вайна ў Чачні, а дэ́зястак... паўсюдна.

А "расейскі капитал" не ававязкова ёсьць правадніком імпэрыялізму. Но які ж гэты капитал "расейскі"? Пры той глабалізацыі наўрат брокер, маклер і злодзеі не разъбіраца, што каму належыць. "Газпрам" — гэта не Расей. "Газпрам" — гэта "Газпрам".

ПОЛЬШЧА

Польшча таксама даўно ўжо на Рэч Паспалітую, сухапутную імпэрыю, якая стагодзёдзяямі канкурувала з Маскоўскай і Турціяй за домінанту на Ўсходзе. Польшча шчаслівіца прайграла і па-за асобнымі рэцыдывамі амаль пазбылася імпэрскіх комплексаў. Адзін касцёл спрабуе гуляць у місіянэрства на ўсходзе, вывучаючы па дарозе беларускую мову. А палітычная лінія яшчэ ад часоў Герка выразна павярнулася на Захад.

БЕЛАРУСЬ У ПОШУКАХ МЕСЦА

Толькі цяпер, па дэкадзе 1991—2001, ўсім зразумела, што нідзе тая Рэспубліка Беларусь не падзенецца, бо нікому яна не патрэбная. Хоць ты СНД прыдумай, хоць "саюз чатырох", хоць "саюз з Расея"...

Гэтак званая лібералізацыя вярху "антynароднага і таталтарнага" (толькі вярху, не рэйсцэнтраў!) цяпер непазбежная. Пачынца спачэльная і нудная пошуки, чаго б такога пазычыць у пабітай апазыцыі (ад "першага БНФ" пачынаючы!) — з геапалітычных ідэяў, гістарычна-нацыянальных легендаў... А пазычыць там... няма чаго. *Настальгія тады*. Дысэртацыі абароненія і неабароненія. "Позірк назад..." На свайго уласнага, трэба думачы.

А што наперадзе? З чым ісьці ў ту Эўропу? З калгасаў? Каго ўводзіць у НАТО? Савецкіх палітрукоў? Чым гандляваць? Сыравайнай? (Бо капраляктам, поліэтылен і сталёвы дрот — гэта для нас прадукцыя, а для Эўропы сырэвайна!).

Нарэшце, якія такія навуковыя, мастацкі і літаратурныя здабыткі пропанаваць можам? У якіх гатэлях і зь якой абслугай турыстаў прымата зьбираемся? Пытаныню больш, чым адказаў... Цывілізацыйны адрыў беларусаў ад съвету вылез бокам менавіта ў часы незалежнасці. Калі няма больш ні савецкага, ні расейскага камуфляжу. Можа, таму і лімантуе апазыцыя дзікім голасам пра хуткую "інтэграцыю" ды "расейскую акупацию", бо з тым камуфляжам нам усім было спакайней.

Беларусы шукаюць ня "месца ў Эўропе", а прости спакойнага месца. Перасядзець ліхі час і дурную свободу.

СПОСАБ ЭЎРОПЫ НА БЕЛАРУСЬ

Эўропа будзе займацца намі не тому, што хоча, але таму, што мусіць. Таму гэты інтарас будзе сонны і нудны, дотык і няўстойлівы. Цяперашнюю лінію паводзінаў, перадусім Польшчы і Нямеччыны, прагнаваць лёгка. Трэба мець контакты з Беларусі, але не з "рэжымам Лукашэнкі". Трэба наўважаць контакты з той Рэспублікай Беларусі ў дробнагандлёвых гешэфтах (накшталт "Клаўсу" ў Лідзе). Трэба абядцаць, а часам і даваць дробную фінансавую дапамогу — экалёгія, інфраструктура, пазыкі пад імпарт etc. Але — старавана амблякоўваць "палітычныя" контакты — што з "рэжымам", што з "апазыцыяй". Но колыкі можна даваць гроши першаму, каб ён стаяў, а другі — каб яна ў практэсе змагання будавала сабе катэджы...

СПОСАБ РАСЕІ НА БЕЛАРУСЬ

Новай Расеі, яе Пуціну, Касцяну, Курдыну і Грэфу, існаванне незалежнай Рэспублікі Беларусь надзвычай карыснае. Не "паглыбленыне інтэграцыі" ў галаве, на ціхе паглыбленыне яе з сувэрэнітэтам разам, а менавіта *аддаленна*, "мацаваныне" таго сувэрэнітету. Тут на ў сораме за такую вясковую манку-саброўку справа, а ў тым, што новай Расеі Рэспуб-

АБРАЗКІ абрэзкі

Усю ноч вецер гістэрычна скавытаў і нечым грукаў знадворку па бляшаным падваконні. А нараніцу па нізінках і зацішных месцах лёг першы снег, сыцілы і сарамлівы, як першыя палюцы. Гэтак, як і ад першай хлапчуковай нечаканасці, да падніма ад яго амаль нічога не заласлося, акрамя слоты і лёгкага шчымлівага ўспаміну — сарамліва і прыемнага адначасова.

Зноў еду на працу на дабітым смуродным "Ікарусе". Здаецца, выхлопная труба выведзеная ў салён. Між іншым, першым вынайшлі аўто-дущагубкі бальшавікі, нацыянал-сацыялісты толькі "папулярызавалі" іх. І тое, што наша сёняшнія ўлада выводзіць свой радавод ад НКВД і прэзыдэнцкай рэспублікі часоў Адольфа, падаецца цалкам лягічным. Хіба што нашыя аўтобусы-дущагубкі забіваюць не за адну паездку, а больш марудна і "цывільна" — каму толькі бранхіт, каму астма і сухоты, а каму і рак лёгкіх.

Редка заглядаю ў тэлевізор, а тут ізноў натраплю на казань пастара з ЗША. Гэта і сапраўды амэрыканскі нацыянальны тэатар, як у беларусаў колісі батлейка, а ў японцаў кабукі. Каб яго ўспрымаць сур'ёна, трэба верыць на толькі у Бога, але ў слова, любіць яго — жывое, эмачыянае, артыстычнае і адначасова вельмі рацыянальнае, лягічнае, нават мэркантыльнае, як сам амэрыканскі дух. Нам, што перажылі заняпад вёры спачатку ў Бога, а пасля — у камунізм, гэтага не зразумець, як кастратам не зразумець радасці хаканыні.

Жанчыны кормяць мужчыну поліўкай, дранікамі, галубцамі, а мужчыны іх абіцанкамі: заўтра кіну піць, пасльязаўтра прыніс у заробак або парамантую кран, а там ужо хутка і дыван выб'ю. І чым важнейшы мужчына, тым больш ён абіцае, а самы важны ў нас вядома хто. Вось і наабіці мігдалаў нябесных. Але "жэншчыны" веरаць. Аднак і туды ж: замок парамантую заўтра, а сёняня вось — пішу...

Базарная гандлярка гароднай, кабета няпэўнага веку зі сінім носам і бурачковымі шчокамі, а наядждае на суседа па прылаўку: "Што, што ты пра мяне сказаў?" Той пасля кароткай паўзы: "Ну-у, што ты... прыемнай, сымпатычнай жанчыны..." Твар гандляркі распльваеца ў шырокай усмешицы, і ў ім сапраўды зьяўляецца нешта жаноцкае.

Зіма — дзіўная пара, бо перавочае съвет з ног на галаву. Найбольш гэта адчуваецца ў сінежні, калі ад снегу зямля робіцца белай і чыстай, а неба, асабліва ў цёмныя піліпашкі вечары, — пагрозыльным і чорным. Грэшная, брудная зямля і сьветланосныя нябесы часова мянюцца колерамі, але чалавек ад гэтага не зьмянінецца, хіба толькі больш туліца да цяпла і хаты, якія такія парою яму здаецца ледзь на філіяй раю...

Тралейбус, як цяжарны прусак, задраўшы ўгору "вусы" і віхляючы на паваротах перагружанымі аздакамі, паўзе па вуліцы. На прыпынку з задніх дэзвяйр (іншыя не адчыніліся) ён выціскае некалькі пасажыраў, але яшчэ больш народу імкніца ўбіцца ў ягонае чэрвава. Камусыні гэта ўдаецца, і "таракан" пад натужна скавытальнай рухавікай сунеца даўлецца. Сярод шчаслівых "прусачных дэзяц" гэтым разам і я...

Ці то з галадухі, ці то ў пошуках папулярнага сёняня "экстрыму" ў лядоўні завяліся тараканы. Некаторыя з іх, праўда, на вытыралі і ляжалі на дне дагары нагамі. Але ад тых, што выжылі і ўцяклі ад мяне, напэўна, пойдзе новая парода — халадастойкіх спрытных рызыкантав, якія пыхнілі ў ягонае чэрвава. Камусыні гэта ўдаецца, і "таракан" пад натужна скавытальнай рухавікай сунеца даўлецца. Сярод шчаслівых "прусачных дэзяц" гэтым разам і я...

POST SCRIPTUM

Пададзеныя вышэй аналізы і высновы тычацца не часова акутальнага палітычнага ці гаспадарчага становішча, не канкрэтных мношчын гэтага падзела съвету, але самога чалавека, ягоніх пыхніліх. Но мяне нічога такога заўтольівага на гэтым няўстойлівым съвеце, як слабы маленькі чалавек.

Васіль Аўраменка

сёньня. Заўтра будзе іншае, хоць і пад звычайным соўсам. Абрыдлы "масхарч".

4.

Мішэнь, намалюваная на грудзёх. Канцэнтрычныя чорныя колы. Надпіс: "Я — журналіст. Учора — Завадзкі, заўтра — я". Пікет. Усяго некалькі чалавек. Псыхалагічны бар'ер. Адно — рухацца сярод усіх, імкнуща быць някідкім, не прыцягваць увагі, але заставацца ў людзкай гушчы не залежней адзінкай. Іншае — зрабіць крок убок, адасобіцца наўдаваку, звяртаць на сябе ўвагу. Узяць у рукі плякат, раздаваць улёткі, ператварыцца ў мішэнь. "Дзе Завадзкі?" "Дзе-дзе...", — кпяць два мажныя з голенымі галовамі. Самы распаўсюджаны, бадай, вулічны тыпаж. Быццам у турме на Савецкім пляцы вакацый. Такія сядзяць за столікамі вулічных бараў, зь півам, з "Мальбара". Вечна самазадаволена жуюць і слухаюць "Бі-эй". Яны кіруюць лімузынамі і джыпамі. Цэльяя статкі, спыненыя съвятлафорам. Каля пераходзі скрыжаваныне, міжволі бачыць іх бакавым зрокам. А шумныя вясельлі, якія заваблівае стары горад?

...У незалежнай газэце замовілі майкі з надпісам, бядуюць, што замест чырвоных літараў атрымаліся цёмна-заглянныя: "Мы — за свабоду прэсы, а ты?" Пытаныне да натоўпу.

Журналісты ходзяць па садзе, абрываюць вішні. Вакол бегае гаспадарскі сабака, вялікі і чорны. На даляглідзе ў гарадзкім квартале высокі белы касыцёл з зялёным дахам. Вядомыя палітык запрасіў са сталіцы журналістскую публіку, каб пазнаёміць зь сям'ёю і домам. Ён удзельнічае ў пачатку презыдэнцкага маратону. Улады і апазыцыя аднолькава адчуваюць, што ў яго найлепшыя шанцы, яны імкнуща замоўчаваць яго. Для палітыка горшы не бывае. Ён дэманструе адкрытасць і дэмакратычнасць. Ён — іншы. Тому падабаецца журналістам. У гасцёўні ён дae прэс-канфэрэнцыю. Плюс да адказаў на пытаныні — відэазапіс і аўдіё з пракурорскім ляментам дыктатара, які пагражае эззыкі са съвету гаспадара сустэрэні. Прыканцы — швэдзкі стол у пэнтхаўзе вядомага мастака, а пасля грымотаў — на даху самага высокага ў горадзе будынку. Зьевшу бачныя ўсе кварталы, храмы, толькі хаваецца ад вока ў цысьні рака.

Як мы залежым ад адной даты, ад гэтай падзея! Быццам скончыцца жыцьцё! Хаця яно, хутчэй, стане болей прыватным, адасобленім. Каля не атрымаеца нічога. Аднак цімагчыма гэта было раней, пры камуністах? Унутраная эміграцыя — так, была мажклівай, менавіта тады ѹзінік сам панята. Але раней яна зьяўлялася пераважна, наколькі магчыма, няўдзелам. Яна была пасціная. Сёньня, наадварот, можна жыць разнастайні і насычаным жыцьцём унутранага — нават і палітычнага — эмігранта. Можна нават крычаць крамольнае "Беларусь — для беларусаў!" Сёньня можна гаварыць. Гэта галоўнае дасягненне апошніяй дзесяцігоддкі. Руйнаванье Вяліканацкага муру, скручванье калючага дроту на межах. А тут — максымум, што ўнутраныя эмігранты не заўжды трапляюць за краты. Каля сядзяць ціха, зразумела. Інакш — арыштуваюць, лупіцца, судзяць і запраторваюць.

Ня рухацца, не зъяжджаць. Сядзець поседам. Ня страчваць пільнасці. Боязь уласнай адсúтнасці. Які можа быць адпачынак, якія могуць быць курорты: мора, пальмы, пляж?! Сёлета гэта не для нас. Спачатку трэба пемрагчы ці зрабіць ўсё магчымае. Паўторны сэанс уласнай наўясці. Усё гэта ўжо было аднойчы. Што залежыць ад пісакі? Рэпарцёры — як франтавыя сувязісты. Але які вынік, каля нават сыцінцы зубы, злучыўшы часткі перацтага дроту, каля навіны будзець адмоўны і безнадзеіны? У краіну, аланаваную перадвыбарным трымценьнем, перасоўваецца паўднёвы сквар. Абмежаваныне любой дзейнасці, мінімум рухаў, адзіная думка — каля скончыцца? Адно жаданье — перачакаць. Зынісляўшася, нават нічога на робчы. Мой даўні сібя заўжды раіў: зрабі ўсё, што зможаш, і трошкі болей. Гэта датычыла беларушчыны, літаратуры, жыцьця. Ён сам так і рабіў. Прыяцель на вуліцы будзе падрабязна, з захапленнем апавядыць аб крымскіх уражанінях: таннае віно, жабіны лапкі з салатай, купаныне ў дэльфінаў.

5.

Лухта! Усё гэта лухта! Я не хачу болей! Колькі можна чакаць "залацістага яснага ўтра"?! Колькі цярпець? А каля жыць? Колькі можна?! Гэта немагчыма! Чаму іншыя мо-

гуць жыць як людзі? Ужо сёньня! Чым мы горышы? Які тады сэнс? Вядома, нельга адразу з фэудалізму ў камунізм. Нас калісці вучылі так і ці наадварот. Занадта часта паўтаралі. Але я ведаю, што сапраўды немагчыма. Не-ма-гчы-ма! Палікі — яны змагаліся. Змагаліся! За польскі касыцёл, за польскія школы, за польскую войску, а не за якоесці — зь сярпом і молатам на чырвоных зорках. Каб я пісаў для адной рубрыкі — пра Беларусь праз сто год — я б напісаў. Напісаў бы, бадай, пра індэйскую рэзэрвацию, пра гета. Пря квартал, Траецкая прадмесціце. Дзе ўсё па-беларуску — і ў цыркульни, і ў краме, і ў ложку. І пра вёску — прыгарадны скансен. Усе размаўляюць па-беларуску, нават у драўлянай цэркве. А навокал паркан і ахова, як у чарнобыльскіх вёсках. Вось туды турысты будзуть вазіць, дэлегациі ўсякія. Мо тамака ѹзяджадзяць, як на працу. Каб размаўляюць па-беларуску для міжнародных прадстаўнікоў. Як сёньня акторы ў тэатры. Карыстаюцца службовай моваю. Або дыктары на тэлебачаныні, для якіх "шаноўныя гледачы" — сучэльнай тарбаршчына.

Давядзецца сваё гета стварыць, акапацца у сваім пэнтхаўзе. Востраў Крым. Зрабіць лесьвіцу на паддашак. Бібліятэку туды, ка-бінэт, калекцыю керамікі. Ка-бінэтам эміграцыя. Замуравацца і пісаць эпапею. "Берасцейскую крапасць-герой-2". "Руіны зноўку страляюць", працяг. "Нямігі крывавия берагі", рэмэйк. Раман-цагліну. Будэн-брокі. Некалькі пакаленінёў сямейніку ва ўнутранай эміграцыі. У пакоях толькі беларускія карціны і кнігі, любы надпіс, нават на бляшанкі з кавай, — беларускі. "У нас размаўляюць па-беларуску", — надпіс у інтэрнацкім пакойчыку са студэнцкіх часоў. Парэзды Макара Краўцова, Зыгмунда Нагродзіцкага і Аркадзя Моркаўкі. Не-не, зусім неабавязкова. Якія выявы Рамана Скірмунта і Максіма Гарэцкага. А таксама Скарыны. І Рымшы Тэлескога паставіць. Каб разглядаць плянэты, якія маляваў Язэп Драздовіч. Ралітам патрапіш разглядзець тантыйшайа беларуское жыцьцё, які пісаў ён калясці. Беларускія гарады на Сатурнах і Месяцах, беларускія людзі, беларускія школы і храмы. Вар'яцтва!

А ці застанецца ўва мне здолънасць пісаць, імпэт, жаданье, унутранае гароньне? Ці не засыпле ўсё попелам? Ці на зынічнікі вульканічным вывяржэннем? Ці на стану я чымсці накшталт Пампі? Я ведаю, каля дакладна і як стваралі свою літаратуру лацінаамерыканцы. Напэўна, яны ажыццяўляюць свае кніжныні задумы пасля, а не падчас панавання хунтаў. Толькі пасля сканчэння ўлады чорных

палкоўнікаў, эскадранаў съмерці. Улады злавеснага блазна. Альбо пісалі ў шуфляду. Шуфляда-шуфляда! Архаізм, на выкарыстаны членамі цэху ў часы першай унутранай эміграцыі. Запозна. Зараз досыць будзе друкавацца ў Інтэрнэце. Дысыдэнцтва, супраціў рэжыму ў сусветным Сеціве. Без паперы і друкарскага варштату, без падпольнага выдаеца, без друкаркі, хаванай у лесе ў дупле дрэва.

І ў гэтым шчасціце. Нэндзнае беларуское шчасціце. Яны нас... Цэльяя саюзы пісменьнікаў зынічні, цэльяя акадэміі навук і ўніверсітэты. Вядома, гісторыя патараецца. Асабліва наша. Але пакуль не пачнуць зынічні масава, ссылаць сябе на Сібір ці ў чарнобыльскую зону, беларусы нікуды не пададзуть. Хоць потым можа быць запозна. Беларускі фатализм. На єўрапейскім скрыжаваныні іншак ія можа быць. Краіна ў крэзы зэльніка. Арышты, звінкненыні, эскадроны съмерці. Пад літаўры бітвы за ўраджай, пад новаарыйскі базар, пад воплескі, якія ператвараюцца ў авадкі. Ура, ура блазнам, клўнам, фігіярам! Ура цырку на дроце!

6.

Савецкі пляц апанаваны галасам. Вясельныя кавалькады гудуць — хто мацней! Яны некалькі разоў аб яжджаюць пляц пад коле і спыняюцца ў сярэдзіне. Вонкі выбіраюцца маладыя, съведкі, дружкі, сваты. З шырокімі стужкамі цераз пляц, быццам перадавікі жніва і пераможцы сацыялістичнага спаборніцтва. З багажнікаў вымаюцца гронкі бутляў з савецкім шампанскім. Пырскі, пена. Публіка радасна п'е, ablіваючы машыны і асфальт. Парожнія пляшкі не хаваюць назад. Не! Іх стаўляюць на дол, стараючыся пакінуць чым болей. Навідаваку ва ўсяго гораду! У каго болей шыкоўна атрымаеца. Астатнія вясельні чакаюць свае чаргі, каля хутчэй адкаркаваць, выпіць шампанскага савецкага, папазаваць побач з маладымі на фоне навакольнай забудовы — сталінскага палацу з калёнамі, старасавецкіх камяніц, вялікага касыцёла, шэрых хрушчовак. Пырскі шампанскага! Абавязкова "савецкага". У проста шампанскім нібыта няма бурбалак, настальгічнага прысмаку, адчування салюту.

З шырокімі расчыненых касыцельных дзъяврай выходзіць вясельная пара са съяточнай публікай. Велічна й прыгожа яны спускаюцца да аўтамабіляў. Міжвалі мне думаеца, што яны на будзуть шампанстваўцаў побач з касыцёлам на пляцы. Я іду далей па Замкавай, у бібліятэку імя акадэміка Карскага. Ён напісаў "Беларусаў", якія чакалі дзесяцігоддзімі і якія толькі што з'явіліся ў кнігарні. У канцыя вуліцы, перад скрыжаванынем, дзе славутая пажарная

вежка, побач з брамай былога палацу Храптовічаў, ужо стаялі цугам вясельныя лімузыны і хадзілі дзядзькі са стужкамі на плячах. Перад пажарным дэпо таксама спыніўся картэж. Яшчэ адзін — з бліскучых мэрсэдсаў — на пад'ездзе да замкаў, а сама апошні — паміж замкнёй брамай Новага і арчымі мостамі, які вядзе ў Стары замак. Гэта былі новыя белыя "волгі". На замкавым падворку налівалі шампанскія ў плястыкаўня шклянкі, публіка імкнулася пад шырокія афрыканскія кроны нізкіх дэкаратыўных дрэваў. Калясці пад імі бавіліся каралеўскімі прыдворнымі, а нядайна піў піва за столікам, хаваючыся ад гарачыні, польскімі консусам Сыльвестрам Шостакам.

Крыж аконны, густа-чырвоны, перасунуўся з партрэтаў нейкай дабрачынніці ці съяўтой на апостала. Святая, напэўна, на проста мішкай была, а настаяцелькай, мяркуючы па яе шатах і капюшоне, па крэжу на грудзёх. Жоўтыя кветкі перад распяццем ад съяўткі пачалі вянучы. Ззаду, за лавамі, недзе пры ўваходзе дурэлі дзеци Ксёндз нагадваў слова Эвангельля і раздаў аплаткі. У касыцёле было амаль гэта жа горача, як на вуліцы. Усе дззвіры трошкі адрэзаны. Ксёндз прамаўляў без асаблівага энтузізму, яму таксама было горача. Ён гаварыў на вядомую, але на самую частую ў казанях эміграцыі. "Грукаіце і адчыняйце, прасіце і атрымаеце!". Потым было павучаньне, што мы на ўмеем маліцца і ўвогуле лянуемся. Перада мною, увесе час уклечыўшы, апантана маліўся з ружанцамі на руках мужчына сярэдняга веку, даволі работніцкага выгляду. Яму, падобна, мала абыходзілі слова пастыры.

Набажэнства распачалося з лагоднай арганай мэлёды. Усе ѿзьніліся з лаваў. "У імя Айца, Сына і Духа Святога. Амэн. Вызнаем асновы нашай веры". І прысутнія сталі патараць за ксяндзом.. Вады ў купелі было наліта даволі. Ногі распяцтага нагадвалі ногі лялькі з пап'е-машы, фарба съцерлася плямамі. Яны здаваліся злыёгку спацелямі ад съяўкоты і вільготнасці. Я нават адчуў гэта, каля дакрануўся вуснамі перад выхадам. Съледам за ўсімі да шэрагу легкавікоў, якія сталі перад касыцёлам, па высокіх сходах спусціўся ксяндз. Зы ім ішоў служка з мэталёвым вядзеркам са съяўтой вадою, якое ён трymаў аберуч. Сяменікі, якія прыяжджалі на імшу, сталі кожныя асонаў ля дззвірцаў машыны. Усе быly ўрачыста-паважныя. Ксёндз Тадэвуш лёгкім крокам рухаўся ўздоўж аўтамабіляў і неяк вяслёла густа апрысківаў іх і вернікаў, кожнага разу мачаючы ў съяўтую ваду свой касыцельны квач. На добрую дарожку. Памагай Божа!

Скончана 31 ліпеня 2001 г.

Спадару Начальнік “Нашай Нівы”!

Ну, вось ён і настаў — год-паліндром, змагічнаю лічбаю, якая “здаўна прысутнічала ў съядомасці нашага народу”. Ну, вось вы акурат і даказалі, што ў гэты год, калі што зь пераду ў зад, што, надварот, з заду ў пярэд — аднолькава астральна і сымбалічна! А тым часам з майш Шахеразадай уперліся ўсімі чатырма капытамі — і ні ў зад вас ні ў пярэд! Вось і паважаны В.Ж. піша, што калі-небудзь прыйдзе новы мэсісі і перакуліць съвет па-новаму. А што, калі, можа, ён ужо й прыйшоў?... Задумайцеся!... Но ваш лягатып (НН) — таксама паліндром, толькі дужа прымітыўны, але інтуіцыйна — вы на правільнім шляху, і мысліць астральна можаце, калі вам прысыпчыць... Бо —

з Вамі Ваш Граждан

Паважаны сп. Начальнік газэты “Наша Ніва”!

Рашыцельна вазмушчон злапыхацельскім камэнтаром рэдакцыі што да прэміяў Клешчуку й Баразыне. Хоць можна й зразумеце вас: баразну кладзе газета, а прэмія — Баразыне! Кажаце, НН’ райа дзяржаве дады фатографу дзяржаўную прэмію? А далі — прэзыдэнцкую! А дзекті мае, гэта ж гатоўкай куды больш, такога з калена ня выламаеш, ня тое што вашыя ганарапы — рублёўкі ў кішэні праз дзень ня вымаеш! Вам бы радаваца, што ваш аўтар на дурніцу на гелікоптэры пакатаецца й на ласкавым хлебе паласпаўціца, бо з вашай ласкі й заціркі не закрасіш. А я от рады і за Толіка, і за Лёніка. А каб ня вы — і сам бы ў іхнай кампаніі бавіўся.

Я ж пісаў вам, што я даўні сымпатызант прэзыдэнта, што мая “Шахеразада” — вешч сутуга прапрэзыдэнцкай, народу палезная. Каму ж яшчэ й выстаўляцца на прэмію, як я міне. А! — няхай вам ужывот, як вы мне нашчырылі, што няма за што й дзяякую сказаць, — не апублікавалі... А я ж, напэўна, і Дудараў абышоў бы, і, значыцца, дадаў бы не абы-які глёрпі вашай гараже, і ўжо ж вам ні сорамна было б, і ня білі бы вы запозыненка ў хамут, і не давадзілі б туті сэрцу — цяпер жа стаміўся я з вами, дзекті мае, звонкай песьняю звініць!

А от жа — дурны быў бы той Дудараў, калі б адмовіўся. Каб жа жы не дажадлі! А ты, Алёша, лабузю мой пекны, — пакуль ты зяць пад гарнітур, дык ня будзь як той Лёша з батонам, а будзь хітры, як зымі, і трymай сваю хвігу ў кішэні, не становіся ракам буквой “п” і скажы ўсім клявшчушчым: а іздзіце вы, міленыкі, пад халер’ю! — і бяры, як што даюць, бо то ж да-гоняць і дадуць з разьбегу.

З радасцю за лёсам аблашчаных —
Граждан

Ад Сабакі

Ай, не съмяшыце вы народ вашай іроніі як нашчот Дудараў і вашага фатографа! Быў і я на той калянднай імпрэзе. Сядзеў пад крэслам якраз перад прэзыдэнтам — ахраняю. Але ўсё бачыў і рыхтык усё-усенка чуў. Душа мая съявілася ў танкаструнна галасіла ад васторгу! Съявілася, скакала, грава на скрыпках і ў дудкі дудзела беларуская творчая інтэлігенцыя! І па-італійску, і па-француску, і па-ангельску, і па-гішпанску, і, вядома ж, найболыш па-расейску, а “Камэрата”, мабыць, каб дагадзіць Філарэту, нават беларускую каляндку зглёкала!

Каму-каму, а ўжо мне, Сабаку, інтэрнацыяналісту па пародах, ясьней яснага божага дня, што канцэрт удаўся. І зладзіла яго інтэлігенцыя. Я, Сабака, расейской лягавай пароды, праста душой адпачываў ад гэтай беларусчыны. Ну, каб яшчэ на тая лядашчая каляндка...

А вы мне ў вашай газэці не пішице, бышцам прэзыдэнт пафільтраваў з інтэлігенцыяй. Кінцы пустое, бо гэта ж яшчэ падзвіцца сълед — хто з кім фільтраваў. Прэзыдэнт толькі мазгавыя косткі раздаваў, а на лапах хадзіла, служыла і каляндныя ігрышы бавіла — мы, сабакі, так ня ўмеец — творчая інтэлігенцыя, і “Многая лета” на Пушкін вазглашал, а яна, ваша родненка. Вось і мне — сабачая радасць была!

Паклон вам да сырой зямлі,

Ваш Сабака

Ліст у рэдакцыю

Бачыў я па тэлевізары, як выступаў спадар Прафэсар. Ну, ведаце, сам Прафэсар, а што ўбіў, то ўехаў! Выступае і будзе мне даказаць, што ўсе аднайакавыя блізнынкі — гэта клоны. Ізлагаете красамоўна ў велягурьста, што, значыцца, у навуцы — усё маральна ў этычна, тым часам, як мараль была, як вядома, толькі ў савецкай навуцы. А што думаюць на гэты самы конт Віця Шніп ды самая бескампрамісная ў пытанні Шахеразады газета “Наша Ніва”? Но нешта сумневыя бяруць. Раствумачце мне, саўковаму рэтраграду, як гэтыя блізнынкі-клоны ўпраўляюцца аднымі ляйцамі на дваіх, — калі па вочарадзі, дык хай яе халера з такой навукай і такой маральнай інтэграцыяй.

Я пакуль што застаюся саўком,

Ваш Граждан

Прыватная абвестка

Віншуем спадара Начальніка газеты “НН” і Віцо Шніпа са Щадрукай, з Абра-заньнем Гасподнім і Вадохрышчам. Ва ўсім бяруць сабе за прыклад Господа — і шчасць вам, Божа, у дарозе!

Граждан, Сабака, Лысы, Прафэсар,
Ерь, Херь і група Таварыщчаў.

Цыянальнае справы! Цыянальная ідэя Беларусь — для Хрыста! Беларусь пад съязгам Хрыста! Хрысьцін Беларусь, будзьма разам! Хіт Куды зынк Юры Захаранка, міністар унутраных справаў Беларусь ў 1994—96 г.?

Нацыя адрадзіцца тады, калі кожны Беларус адрадзіцца ў сабе пачыць годнасці і шляхетнасці! 207-00-00, а/с 4979 (Белы Легіён)

Дапамагу пачаць! Свою справу ўхаце (не распайсюджаньне). Прыбытак ад 200 у.а. Могучы ўсе! Ад Вас каперта са зв/а+купон б/а: а/с 122, Менск-89, 220089

кватора

Ахайна беларуская сям’я з 3-х чалавек тэрмінова здыме кватэрна на доўгі тэрмін. Т.: 278-47-77 (Юля)

кнігі, музыка

Беларускі кнігабор — Цётка. “Выбранные творы” — 18-я кніга сэрыі. Найблізы поўнае выданне. Набывайце. Т.: 220-70-27

Беларускія музыка ў Бабруйску — касці і кампакты.

Замові прац т.: 58-33-10 (пакітаць Алёну)

Беларускія музыка і відза на Гарадзенскім: Дзятлава: 2-40-70 (Руслан Франкоў), Шчучын: 2-57-57 (Васіль Базімен), Горадня — на выставе “У Міхельсона” (штоланідзеля і штсерады па вул. Маркса, 11, з 17-й да 20-й), прац пошту: а/с 62, Горадня-3, 230003; e-mail:michelson@tut.by

Запісы гурту “Стары Ольса” — “Келіх Кола”, “Вір”, іншыя запісы, відэа, аўдыё, паштоўкі, значкі. Т.: 220-68-74 (у будні дні)

Набуду книгу Яна Чачота з сэрыі “Беларускі кнігабор”. Т.: 283-27-34

спачуваньне

Выказываем спачуванье мастаку Алегу Карповику ў сувязі са смерцю бацькі Івана Карповіча, беларускага пэзіта

Бог любіць Беларусь і хоча, каб яна квітнела. Малады Фронт

лардзін курсы вывучэння Бібліі. Штоўторак, 17.00, Варвацін, 8

Бог цябе любіць! Пакайся ў імя Хрыста — і будзе збаўлены.

Хіт

Беларусь — у Эўропу!!! Далучайся да нацыянальнай кампаніі

Маладога Фронту. Менчук

“Беларуская форма — хрысьціянскі змест” для любое-

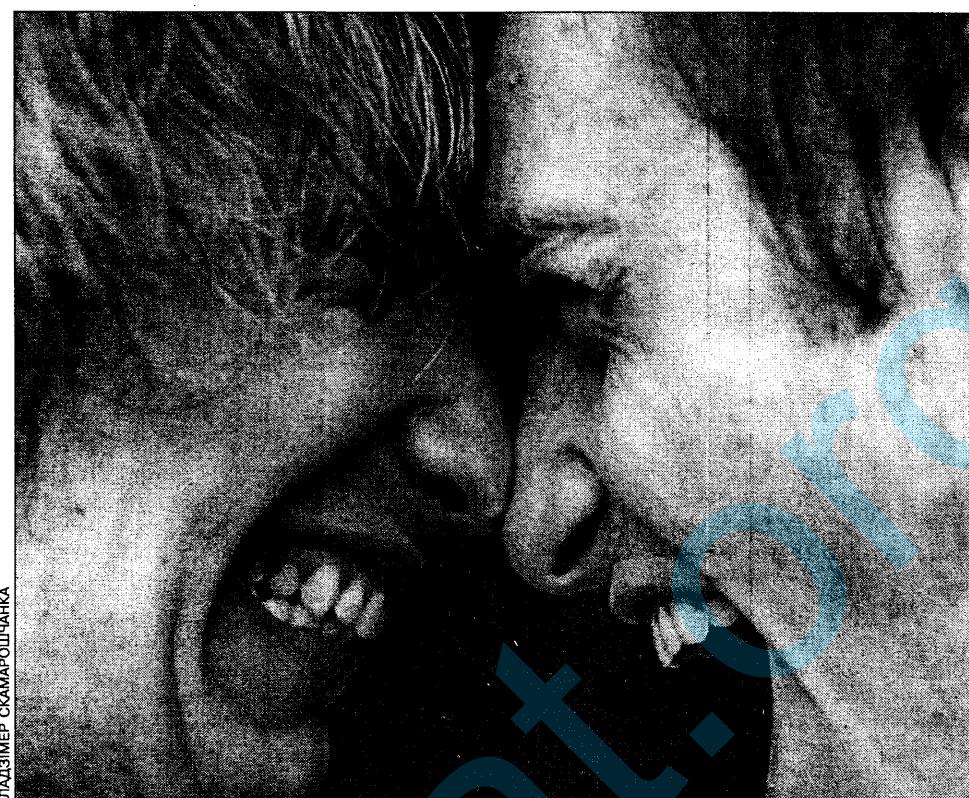
ї

Запоўніце купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (не больш за 15 слов) бісцілатнай. 220050, Менск, а/с 537

Таксі

Імя і прозывішча

Адрес, тэлефон

Уладзімер СКАМАРОШЧАНКА

United World Colleges

Беларускі камітэт каледжу міжнароднай супольнасці абвяшчае конкурс на атрыманьне стыпэндый у Міжнародных каледжах у Нарвегіі й Італіі, а таксама на ўздел у міжнародным сэмінары па прапрималніцтве “Бізнес-тыдзень” у Цэнтральным вішнінтонскім універсітэце (ЭША).

У каледжах выкарыстоўваецца сыстэма міжнароднай перадунівэрсітэцкай адукцыі /B (International Baccalaureate, Міжнародны Бакалеўрыя), разлічаная на два гады навучанья. Дыплём /B дае права на паступленне ў ВНУ большасці краін свету. У сэмінары “Бізнес-тыдзень” бяруць уздел прадстаўнікі вядомых кампаній штату Вішнітон, такіх, як “Boing”, “Mайкрасофт” і інш.

Галоўная мэта Каледжу міжнароднай супольнасці — усталіванье ідэалаў міру, талерантнасці і супрацоўніцтва паміж моладзьдзю розных краін праз адукцыю. Кожны студэнт каледжу звязуеца прадстаўніком свай краіны і павінен як мага больш паведаміць пра сваім сбарам па вучобе больш чым са 150 краін. Тому, апрош трывалых акадэмічных ведаў, кандыдаты павінны выдатна ведаць беларускую мову, гісторыю і культуру Беларусі.

Век абітурыента — 16—17 гадоў (16 гадоў павінна споўніцца да 1 верасня 2002 г.).

Конкурс адбываецца ў трох турах. На першы тур абітурыенты павінны даслаць да 15 лютага 2002 г. заяву, пазначыўшы свой адрас, контактны тэлефон і нумар школы, даведку аб стане здароўя, ліст пас্পяховасці з мінулы і гэтыя навучальныя гады, звесткі аб узделе ў вучнёвskіх алімпіядах, мастацкай самадзейнасці, спартыўных сэкцыях, копіі грамат, дыплёмаў, публікаціі ў прэсе і іншыя дакументы, якія сведчаць пра навуковую і творчую дзеяйнасць.

Пераможцы будуть выклюкаваны на другі тур, дата і ўмовы якога ім будзе даслаць.

Камітэт запрашвае ўсіх, каго зацікавіла гэтае падведамленне, наведаць прэзэнтацию Каледжу міжнароднай супольнасці і Бізнес-тыдня, якая адбываецца падчас Дня адчыненых дзівярэй у Нацыянальным дзіржавным гуманітарным ліцэі імя Якуба Коласа 15 студзеня 2002 г. у 14.20 па адрасе: Менск, вул. Кірава, 21. Тэлефон для даведак: 227-32-77.

Дакумэнты на конкурс просьмі даслаць на названы адрас з пазнакай “Конкурс”.

Камітэт шукае спонсараў для падтрымкі сваёй дзеяйнасці.

Віншуем Алену Казлову й Валерку Булгакава з нараджэннем дачушки Міраславы.

Рэдакцыя

Беларуское відэа, аўдыё, СД у Гомелі:

Піянэрскі сквэр (ля цырку) — штонядзелю да 13.00, штодні — прац. тэл. 45-11-51

Прадаю:

Кнігі — поштай: М.Раманюк “Беларускія народныя крэзы”, З.Позняк “Глэрыя Патрыя”, зб. тв. У.Караткевіча ў 8 т. і інш.

Вышлю каталёг: 220030, Менск-30, а/с 195, Яну; <http://book2002.narod.ru>; jancit@tut.by; Тэл.: 258-43-54.

Наступны нумар “НН”

выйдзе 25 студзеня, у пятніцу.

Бо “НН” выходзіць у пятніцу. У Менску

ў продажы — з чацвяртага абеду.